БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Совэдэй орган

...68 (10022) | 1962 оной ноябриин 14, среда | Сэн 2 мүнгэн

1963 ондо 4200—4500 миллион пүүд таряа худалдажа абаха, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бүри ехээр абаха зорилго мүнөө табижа, шиидхэжэ шадаха байнабди.

Н. С. ХРУЩЕВ.

КПСС-эй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМДЭ

ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ ГАРГАХА, ОРООҺО ТАРЯА БҮРИ ЭЛБЭГЭЭР УРГУУЛАН АБАХА, БЭЛЭДХЭХЭ ТУХАЙ

...й Пленум дээрэ хэгдэ...эхэлые бэлдэжэ бай...үдөө ажахын жэлэй ...рэхи дүнгүүдээр би һо...н байнаб. Зарим һа...ууд тухайгаа хэлэжэ ...хүсэнэб. Мүнөө жэлдэ ... эмэгтэй колхознигууд, ...удай эрэгтэй, эмэгтэй ...ришэд, партийна, со... хүдөө ажахын органууд ...ээр хүдэлөө гэжэ хэлэ...тэй. Хүдөө ажахы хү...эгые шэнэдхэн хубил...үхай ЦК-гай мартын ...эй шиидхэбэринүүд шу...үргэ дүүргэв. Үйлэдбэ...правленинүүд колхоз, ...удай экономикые бүри ...өөр шэнжэлэн мэдэ...үдөө ажахын үйлэдбэ...ухала асуудалнуудые ...айнаар шиидхэдэг бо...олээ.

... ажахын хэдэ хэдэн то...нуудта сагай уларилай ехэ муу байгаашье һаань — Сибирьтэ болон Казахстанда ган гасуур болоһые, Россин Федерациин түбэй областьнуудта, Белоруссида, Балтика шадарай республиканuудта хүйтэн бороотой зун болоһые би эндэ хараада абанаб — оролһо таряа, мяха, һү, нооһо, үндэгэ абажа, бэлэдхэлгын хэмжээн нёдондонойхитой жэшэбэл ехэ болоһон байна. Фабриканuудта хэрэглэгдэхэ саахарай свёкло бидэнэр багашагаар абаха болоно гээшэ хабди. Сагай уларилай таарамжагүй байһан дээрэһээ хартаабха багаар абтаха, бэлэдхэгдэхэ болоно. Тэрэшэлэн хлопок болон наран сэсэг абажа, бэлэдхэлгэ нёдондонойнгоо хэмжээндэ үлэхэ байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абалга тухай условно мэдээнүүдые дурдахамни:

	1953 он	1961 он	1962 он (абтахаар багсаагдаһаниинь)
...о таряан — миллион ...	5,0	8,4	9,0
...к — млн. тонноор	3,9	4,5	4,5
...рай свёкло (фабрич-...н. тонноор	23,2	50,9	49,0
... сэсэг — млн. тонноор	2,6	4,8	4,7
...бха — млн. тонноор	72,6	84,3	63
... (годод мяхан) — млн. ...	5,8	8,7	9,2
...-млн. тонноор	36,5	62,6	64,5
... тоһон — мянган тон-...	497	894	950
...— мянган тонноор	235	366	369
... — миллиард монсо-...	16,1	29,3	30

... ажахын продуктнуу...элбэгээр абтаһанһаа ...ан, тэдэниие бэлэд...э болоо. Гүрэн хадаа ...аряа, мяха, һү, үндэгэ, ...ктнууд эды шэнээнээр нооһо, үрэ жэмэс, виноград, сайн набша болон хүдөө ажахын бусад зарим продуктнуудые урдынхиһаа ехээр абаха байна.

бэлэдхэгдээ:

	1953 он	1961 он	1962 он (ноябриин 10-най байдалаар)
...о таряан — млн. пүү-...	1899	3172	3432
...одо:			
...э — млн. пүүдээр	1171	2032	2110
...уза — млн. пүүдээр	30	296	327
... — млн. пүүдээр	12	41	89
... млн. тонноор	3,9	4,1	3,7
...рай свёкло — млн. тон-...	22,9	46,7	41,9
... сэсэг — млн. тонноор	1,8	2,8	3,0
...бха — млн. тонноор	5,4	6,8	5,5
... — млн. тонноор	2,5	5,2	5,5
...мэс — мянган тонноор	1193	2129	2705
...одо виноград — мян-...ор	569	1350	1894
... набша — мянган тон-...	110	162	179

	1953 он	1961 он	1962 он (ноябриин 1-нэй байдалаар)
... — млн. тонноор ... шэгнүүрээр	3,6	6,3	7,1
...яхан болгожо тооло-...	2,1	3,8	4,2
...млн. тонноор	10,6	25,0	26,5
... — мянган тонноор	197	361	365
... — миллион монсого-...	2618	6991	8049

...аа эсэсэй дүн бэшэ ...Юуб гэхэдэ, продукт...элэдхэлгэ үргэлжэл...үдөө ажахын продукт... оронние хангаха ...хүсэн болоһон кол...озууд эдэ товарна ...удые бултыень ша...э тушаагаа гэжэ он...эглэхые хүсэнэб.

Колхоз, совхозуудта мал ажалай продуктнуудай бүри ехээр бэлэдхэгдэхэтэй хамта, нёдондонойхитой жэшэбэл, малай тоо олон боложо, ерэхэ жэлдэ мяха, һү, мал ажалай бусад продуктнуудые улам элбэгээр абаха бүри һайн эрхэ байдал бии болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим мэдээнүүдые дурдахамни:

	1961 он	1962 он (ноябриин 1-нэй байдалаар)
...о бодо мал — млн. тол-...	55,6	60,0
...одо үнеэд	19,1	20,9
	52,2	56,0
	108,9	111,9

...олохолоороо, жэлэй ... колхоз, совхозуудта ...о 1,8 миллион тол...эртэ бодо мал 4,4 ...олгойгоор, гахай 3,8 ...олгойгоор, хонин — ... толгойгоор олон ломжонуудые хаража үзэбэл, энэ ургалта үшөөл дутамаг байна даа. Жэшээлхэдэ, үнеэдэй тоое абаад үзэгты. Зарим колхоз, совхозууд зуун гектар газарта абажа үзэбэл, 20—25 үнеэтэй, нүгөөдүүлынь —4—5 үнеэтэй байха юм. Хонид тухай хэлэхэ болоо һаа мүн лэ имэрхүү байна. Казахстанда, Дунда Азиин республиканuудта, Сибириин, Доной, Ставрополиин, Волга шадарай, Украинын урда талын районуудта хони үсхэбэрилхэдэ угаа таарамжатай гэбэшье, тэдэнэй тоо удаанаар олон болоно.

...а горитойхон ургал... зүгөөр колхоз, сов...бии байһан арга бо...

Бидэнэр гол дутуугаа үшөө зайсуулжа шадаагүй байнабди. Ушарынь нэгэн адли эрхэ байдалтай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин хэмжээн ондо ондоо байһаар. Зарим ажахынууд зуун гектар газарта 75—100 центнер мяха абадаг, тиихэдэ зуун гектар газарта 20 центнер мяха абадаг тиимэ ажахынууд үсөөн бэшэ бии. Зуун гектар газарта заримашуул 500—600 центнер һү һаадаг, нүгөөдүүлынь 50—200 центнер һү һаадаг байха юм. Эдэ бүгэдэ юрэнхы дүнгүүдтэ нүлөө үзүүлдэг байна.

Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудта, совхозуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ, совхозуудай директорнүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ бүри мүнөөнһөө хандаха, хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүдые гаргаха, оролһо таряа, хлопок, саахарай свёкло, хартаабха, газар таряалангай бусад продуктнуудые, тэрэшэлэн мяха, һү, мал ажалай бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абаха талаар тодорхой зорилгонуудые тэдэнэй үмэнэ табиха хэрэгтэй гэжэ һанаха байнаб.

Үйлэдбэриин управленинүүд хадаа колхоз, совхоз бүхэнэй экономикын байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, бүхы ургамалнуудаар хэды шэнээн ургасын абтаһые хаража үзэхэ, ямар нэгэн ургамал таримжа ургуулхын тулада хэды шэнээн хүсэнэй гаргашалагдаһые, гаргашалагдаһан хүсэнэй түлөө хэды шэнээн түлөөһэнэй үгтэһые, тайлбарилан хэлэбэл, гаргашалагдаһан ажалай единицэдэ хэды шэнээн продукциин бодотоор абтаһые, тэрэшэлэн мүнгэндэ оруулжа тоолобол хэды шэнээн олзын ороһые тодорхойлон тогтоохо зэргэтэй.

Ажахы бүхэндэ — һайн үрэ дүн туйлагдаһан, мүн муу үрэ дүнтэйгөөр жэлые дүүргэһэн газарташье дүнгүүдые гаргаха хэрэгтэй. Зарим ажахынууд юунэй ашаар һайн үрэ дүн туйлааб, яахадаа, ямар шалтагаанаар бусад ажахынуудта жэлэй дүн хангалтагүй байгааб — ургаса гү, али мал ажалай ашаг шэмэ бага, продукциин өөрынь үнэ ехэ, центнер оролһо таряа, техническэ ургамал, мяха, һү, мал ажалай бусад продуктнуудые абахын тулада хүсэн болон саг ехээр гаргашалагдааб гэжэ анхаралтайгаар шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ ямар алдуу эндүү гаргаабибди гэжэ элеэр харахын, ерэхэ жэлдэ иимэ алдуу эндүү гаргахагүйн тулада бидэнэртэ иимэ хүдэлмэри хэхэ шухала болоно. Колхоз, совхозуудай арга боломжонуудые һайнаар мэдэхын, наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ бүри һайнаар нэбтэрүүлхын тулада иимэ хүдэлмэри бидэндэ мүн лэ хэрэгтэй гээшэ.

Олон колхоз, совхозууд яахадаа горьтойгоор гээгдэнэб: иимэ ажахынуудта техникые, үйлэдбэриин экономикые һулаар мэдэдэг, мэргэжэл багатай хүдэлмэрилэгшэд ажаллана гү, али хүтэлбэрилэгшэдынь ажал хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандана гү гэжэ һайнаар мэдэжэ абаха хэрэгтэй. Энээниие шэнжэлэн мэдээд байхадаа, тобшолол хэхэ, хойшолуулашагүй бодото хэмжээнүүдые абаха — хүнүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, кадрнуудые бэлдэхэ гү, али магад үйлэдбэриие эмхидхэжэ шададаггүй зарим хүтэлбэрилэгшэдые һэлгэжэ, тэдэнэй ороондо залуу, эрдэм ехэтэй хүдэлмэрилэгшэдые, шадамар бэрхэ эмхидхэгшэдые дэбжүүлхэ хэрэгтэй.

Хэдэ хэдэн ажахынуудта гээгдэлгын ондоошье шалтагаанууд бии байжа, жэшээлхэдэ, техникэ дуталдадаг, оньһожоруулгын талаар шэнэ түрүү юумэнүүд һулаар нэбтэрүүлэгдэдэг байжа магад даа. Жэшээлхэдэ, үргэн мүртэй хуряалгын техникые хэрэглэлгэ, машинануудые агрегадууд болгожо холболго гэхэ мэтые би хараадаа абанаб. Иимэ байгаа гээшэ һаань, машинануудые оложо абаха, тэдэниие ашаглалга эмхидхэхэ хэрэгтэнь колхоз гү, али совхоздо тодорхой туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотой.

Тобшоор хэлэхэдэ, ерэхэ жэлдэ һайнаар бэлдэхын тулада дүнгүүдые али бүхы талаһаань гаргаха, таряан ажалай талаар, мүн мал ажалай — мал эдеэлүүлдэг онол аргын, мал, шубуу харууһалгын гуримай, тэжээл абалгын дүй дүршэлэй болон бусадай талаар эрхим колхоз, совхозуудай, отделенинүүдэй, фермэнүүд болон бригаданuудай дүй дүршэлые шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Зононуудай онсо өөрэ илгаануудта, ямар нэгэн областиин, республикын тодорхой эрхэ байдалда түрүү дүй дүршэлэй тааруу байхын тулада хамагай түрүүндэ өөһэдынгөө зононуудта эгээн... лэ һайн юумые шэлэжэ абаха шухала байһаниинь ойлгосотой. Энэ хадаа хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар манай хүдэлмэридэ угаа шухала удха шанартай. Ажахы эрхилэлгын, үйлэдбэриие эмхидхэлгын үльгэр жэшээ нэгэ зонодо таарамжатай байгаад, хэрбээ энэ дүй дүршэл ондоо зонодо тэрэ зангаараа хэрэглэгдээ һаа, тусхай эрхэ байдалда үгэһэнэйнгөө шэнээн үрэ дүн үгэжэ шаданшьегүй байжа болохол.

Үйлэдбэреэ гарзатайгаар эрхилдэг тиимэ ажахынуудта дүнгүүдые гаргаха үедөө бидэнэр тусгаар анхарал хандуулха ёһотойбди. Эндэ бодолтой байха, бүхы арга нүхэсэлнүүдые шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй. Сагай уларилай таарууугүй байһан дээрэһээ мүнөө жэлдэ гарзатахаар совхозууд бии гээшэ ха. Гарзатайгаар ажаллаха гэжэ «түсэблэгдэһэн» совхозууд бии гэжэ хэлсэдэг байна бшуу. Зарим совхозуудай гарзатайгаар ажахыгаа эрхилдэг байһанда дадашоод, тэдэнтэй эбсэжэ байдаг олон хүтэлбэрилэгшэд бии байна. Үрэ дүнгүүд тухай областьнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй партиин Центральна Комитедтэ элидхэхын тулада эгээл иимэ ажахынуудай экономикын байдалые бүри мэээхэй һайнаар шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Тиихэдээ колхозуудай үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан совхозуудай хүдэлмэридэ тон наринаар хандахыень үйлэдбэриин управленинүүдтэ, областной организацинуудта даалгаха хэрэгтэй. Ушарынь иимэ ажахынуудай нилээд олониинь хэдэн жэлэй турша соо ажахыгаа гарзатайгаар эрхилдэг байна бшуу.

Энээнэй шалтагаание бидэнэр элирүүлхэ зэргэтэйбди. Колхозуудые совхозууд болгохо тухай колхознигуудай дурадхалые үзэмжэдэ табихадаа, совхозууд ашагтай һайнаар ажаллаха, продукт абалга эрид ехээр дээшэлхэ гэжэ партиин обкомуудай секретарьнууд, облгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр ЦК-е найдуулһан байгаа. Эдэ гүйлтануудыень партиин Центральна Комитет, правительство дэмжэжэ, иимэ совхозуудые эмхидхэхын тулада хэдэн зуун миллион түхэриг һомологдоһон байгаа. Яһала ехэ саг үнгэрөө, эдэ совхозуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдэй түлөө эрилтэ табиха хэрэгтэй.

Хэрбээ партиин обкомуудай совхозуудта һайн хүтэлбэрилэгшэдые, шадамар эмхидхэгшэдые, эрдэмтэй, үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн оложо табиһан байгаа һаань, эдэ бүхы ажахынууд һайнаар хүдэлдэг байхаһаа гадна, олзо ехэтэй лаб байха һэн, энэ талаар олон жэшээнүүд бии. Тиимэһээ зарим нэгэн совхозуудай гарзанууд хадаа тулюураар ажаллалгын, хүнүүдые муугаар шэлэн ололгын, хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилгын үрэ дүн болоно гээшэ. Энээнэй түлөө областьнууд болон республиканuудай хүтэлбэрилэгшэд, мүнөөнэй эрхэ байдалда, хамагай түрүүн, үйлэдбэриин управленинүүд харюусалгатай.

Дүнгүүдые гаргаха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, 1962 ондо туйлагдаһан үрэ дүнгүүдтэ гүнзэгы шэнжэлэл хэхыень, колхоз, совхозуудай арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр хараадаа абан, үйлэдбэриин управлени бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ 1963 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абаха түсэбүүдые һайнаар зохёохыень республиканuудай компартинуудай Центральна Комитедүүдтэ, Министрнүүдэй Совэдүүдтэ, бүхы партийна организацинуудта даалгаха шухала гэжэ би һанаха байнаб. Түсэбүүд дотор бүхы арга боломжонууд хараада абтаһан, ажахыда хэды шэнээн, ямар оролһо таряан, техническэ ургамал, мал ажалай продуктнууд абтахаб, тэдэнэй хэды шэнээниинь товарна байхаб, тайлбарилан хэлэбэл, гүрэндэ худалдагдахаб, үйлэдбэриие үргэдхэхын тулада колхоз, совхозуудта ямар нөөсэлэлгэнүүд хэгдэхэб гэһэн асуудалнуудта харюу үгтэһэн байха ёһотой.

Түсэбүүдые зохёоходоо, колхоз, совхозуудта товарна продукци абаха талаар арга боломжонуудые хараада абахадаа, газарые бүри һайнаар ашаглаха, оролһо таряа, техническэ ургамал, тэрэшэлэн малда хэрэглэгдэхэ тэжээл бүри элбэгээр абаха асуудалые үшөө дахин һанажа үзэхэ шухала байһандань республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, совхозуудай директорнүүдэй, агрономуудай анхарал хандуулхые хүсэхэ байнаб.

Ногоо тарилгатайгаар газар таряалан эрхилхэ гуримай таарууугүй байһаниинь ЦК-гай мартын Пленум дээрэ, зононуудта болоһон зүблөөнүүд дээрэ харуулагдаһан байгаа. Ургаса багаар үгэдэг ногоонуудые тариһан газар хахалжа, тэдэнэй орондо шэниисэ, кукуруза, горох, саахарай свёкло, бусад үнэтэ ургамалнуудые тарилга оролһо таряа, бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абаха хэрэгтэ һайн үүргэ дүүргэв. Энэ баримтада мүнөө һэжэглэхээр бэшэ болоод байна.

Иимэ жэшээ дурдахые хүсэнэб. Совхозой полинуудай гурбанай нэгэ шахуу хубида ногоонууд таригдадаг, тиихэдэ эгээн һайн ургаса үгэдэг шэниисэ хахалагдадаг газарайнь оройдоол 20 процентдэ, кукуруза 16 процентдэ таригдадаг байгаа гэжэ Краснодарай хизаарай «Кубань» гэжэ совхозой директор нүхэр Максимовые бидэнэр хурсаар шүүмжэлээ һэмди. Совхозой коллектив зохихо тобшололнуудые хээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй намар, энэ жэлэй хабар 3212 гектар олон жэлэй, нэгэ жэлэй ногоо тариһан газар хахалагдаһан байгаа. Совхоз намарай шэниисын тарилгые 600 гектараар, оролһо абаха кукурузын—916 гектараар, силостэ хэрэглэгдэхэ кукурузын—940 гектараар, горохой—500 гектараар, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ саахарай свёклын—178 гектараар ехэ болгоһон байна.

Бүхы совхоз дотор хахалагдадаг газартай жэшэбэл, кукуруза тарилга 16 процентһээ 34 процент хүрэтэр нэмээ.

Кукурузын гектар бүриһөө 35 центнер оролһон абтаа. Теэд энэ хадаа Кубаниин эрхэ байдалда үндэр баян ургаса боложо шадахагүй байна. Нёдондо жэлдэ сагай уларилай нилээд таарамжатай байхада совхоз кукурузын гектар бүриһөө 50 центнер оролһо абаһан байха юм. Зүгөөр гектар бүриһөө 35 центнер ургаса абтаадшье байгаа һаань, кукурузын булюу һайн байһаниинь элеэр харагдана. Мүнөө жэлдэ совхоздо гектар бүриһөө люцернын 38 центнер ногоон хуряагдаа, тиихэдэ энэл газарта таригдаһан кукурузын гектар бүхэнһөө 35 центнер оролһон абтаһан байна бшуу. Энэ ямар удхатайб? Кукурузын гектар бүриһөө абтаһан 35 центнер оролһон——4300 тэжээлэй единицэ, 70 центнер эшэнь—2100 тэжээлэй единицэ болоно. Дурсагдаһан ургасын абтаад байхада, гектар кукуруза хамта дээрээ 6400 тэжээлэй единицэ үгөө. Тиихэдэ 38 центнер үбһэ ногооной хуряагдаһан люцернэ—1800 тэжээлэй единицэ үгэһэн байна бшуу.

Совхоздо таригдаһан 500 гектар горохой га бүриһөө 22,1 центнер ургаса абтаа, тиихэдэ дүрбэдэхи отделениин 112 гектар талмай дээрэһээ га бүриин 31 центнер горох абтаһан байна. «Кубань» совхозой тарилгын талмайн мүнөөнэй хубааралга тон һайн гэжэ тоолохын аргагүй, мүнөө хэгдээд байһан юумэн хадаа газарай гектар бүриие эрхимээр ашаглахын түлөө тэмсэлэй имагтал эхиниинь болоно.

Нэгэ жэшээ би дурдахамни. Зүгөөр иимэ жэшээе область, республика бүридэ оложо болохо байна. Дүн гаргахыень, тарилгын талмайн хубааралгые һайжаруулха талаар юун хэгдээб, ургаса багые үгэдэг ногоо таригдаһан хэды шэнээн талмай хахалагдааб, эдэ газарнууд дээрэ ямар ургамал таригдаһан, ямар үрэ дүн үгэһэн байгааб гэжэ тодорхойлхыень республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудта, Министрнүүдэй Совэдтэ даалгаха хэрэгтэй. Тиихэдээ хабар оролһото гү, али техническэ ургамалнуудые тарижа, газарые эгээн лэ ехэ ашагтайгаар хэрэглэхын тулада 1963 ондо ногоо тариһан талмайе хахалха ямар арга боломжо бииб гэжэ бидэнэр мэдэжэ абаха ёһотойбди. Мүнөө намар ногоо тариһан газарнуудые гол түлэб хахалһанайнгаа ашаар колхоз, совхозууд намарай тарилгые бүри ехэ болгоһон байна. Ерэхэ жэлдэ ногоо тариһан газарые хахалжа, паарай талмайе бага болгожо, хабарай үнэтэ оролһото ургамалнуудые, тэрэшэлэн техническэ ургамалнуудые горьтойгоор ехэ болгохо арга боломжо манайда бии.

Мүнөөдөө колхоз, совхоз бүхэнэй арга боломжонууд гүхай тодоор хэлэхэ бэрхэтэй байна. Юуб гэхэдэ, энэ хэрэг гансахан лэ хахалагдаха ёһотой ногоо тариһан талмайн бии байлгаһаа дулдыдаха бэшэ байна. Эдэ газарые ашаглахада техникэ: тракторнууд, хуряалгын машинанууд, тэрэшэлэн үрэһэ нэмэхэ хэрэгтэй болохо бшуу. Эдэ бүгэдые хараадаа абаха хэрэгтэй. Ногоо тарилгаһаа сүлөөрһэн газарые ашаглахын тулада техникын дуталдаха, хүнүүдэй олдохогүй байгаа һаань, полёо хахалжа, жэшээлхэдэ, саахарай свёкло таряад, тэрэниие харууһалангүйгөөр байжа, үбһэшье, саахарай свёклошье абангүй байһанда орходоо үбһэ ногоон ургажа байгаа һаа дээртэхэ болоно. Тобшоор хэлэхэдэ, бүхы арга боломжонууд хараада абтажа, юумэн тухайлагдаха, бодолтойгоор хэгдэхэ ёһотой.

Ерэхэ жэлдэ оролһо таряа бүри ехээр ургуулан абаха, бэлэдхэхын тула оролдолго гаргаха ёһотойбди. Багсаан бодожо үзэһэнэй ёһоор, мүнөө жэлдэ 3 миллиард 450 миллион пүүд таряа бэлэдхэхэмнай, тайлбарилан хэлэбэл, эгээн һайн ургасатай, ехэ бэлэдхэлшье хэһэн 1958 оной хэмжээндэ хүрэхэ байнабди. Энэмнай һайн үрэ дүн гээшэ. 7—8 жэлэй саана, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглахын, кукуруза ургуулжа абадаг болохын урда тээ энээн тухайда һанаашалдагшьегүй байгаабди. Хоёр миллиард пүүд таряа бэлэдхэбэл, ехэ илалта гэжэ тоологдодог байһан юм. Харин мүнөө ноябриин 10-най үеэр 3 миллиард 432 миллион пүүд таряа худалдан абабашье, энээнээ үшөөл багада тоолонобди. Нээрээшье, оролһо таряа ехээр хэрэглэдэг болоһон мүнөө сагта энэмнай багашаг лэ гээшэ. Тиимэһээ 1963 ондо, мүн саашанхи жэлнүүдтэ оролһо таряа бүри ехээр ургуулха, худалдан абахын тула шухала арга боломжо хангаха тон шухала болоод байна.

Минии һанахада, саашанхи хоёр—гурбан жэл соо худалдагдаха, гүрэндэ худалдагдаха оролһо таряа ургуулан абалгые 5 миллиард пүүдтэ хүргэхын тула 1963 ондо 4.200—4.500 миллион пүүд таряа бэлэдхэдэг болохоор бодомжолон, ниитэ партийна, ниитэ гүрэнэй зорилго табиха ёһотой байнабди. 1963 ондо оролһо таряа худалдан абаха түсэб 4 миллиард пүүдэй хэмжээтэйгээр баталагданхай. Энэ түсэбтэ даабаримнай зангаараа үлэшэег, теэд бодото арга боломжоёо хараада абалсан, 4200—4500 миллион пүүд таряа худалдан абахын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди.

Иимэ зорилго табижа, шиидхэжэ шадагдаха гү? Бэлэхэн бэшэшье һаань, шиидхэжэ шадагдахал байна. Минии дээрэ дурдаһанай ёһоор, мүнөө жэлдэ 3 миллиард 450 миллион пүүд таряа бэлэдхэхээ байнабди. Алтайн хизаарта, Сибириин бусад нютагуудта, тэрэшэлэн Казахстанда ган гасуур болоһонһоо нилээд ехэ таряанай дутуу абтабашье һаань, эды шэнээн таряан бэлэдхэгдэхэнь гээшэ. Ган гасуурһаа шалтагаалан Сибирьтэ, РСФСР-эй бусад зарим районуудта—400 миллион, Казахстанда 400 миллион шахуу, бүхы дээрээ 800 миллион пүүд таряан түсэбһөө дутуу абтаһан байна. Мүнөө жэлдэ бэлэдхэгдэһэн таряан дээрэ энэ 800 миллион пүүдые нэмэбэл, 4 миллиард 200 миллион пүүд лэ болохо бшуу.

Худалдагдаха таряанай түсэбһөө багаар абтаһан ушар Украинадашье үзэгдөө. Тэндэ мүн намарай таряанда, кукурузада хэсүү ушар тохёолдоһон (эдеэшэхэ үедэнь ехэ халуун болоһон) юм. Хэды бэрхэтэй байбашье һаань, украинынхид оролдолго гарган ажаллажа, оролһо таряанай талаар гүрэнэйнгөө нөөсые арьбадхаха хэрэгтэ нилээд ехээр хубитаяа оруулаа. Республикын колхозууд болон совхозууд гүрэндөө 650 миллион пүүд таряа худалдахань (ноябриин 10-да 630 миллион пүүд худалдагдаһан байна). Гэхэтэй хамта, саахарай свёкло ба бусад шухала ургамалнуудай тарилгые энэ республикын үргэдхэһыень хараада абалсаха хэрэгтэй.

Россин Федерациин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, бүхы ажалшад энэ жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилөө. Тус республика оролһо таряа худалдалгын талаар урлань энэ

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ ГАРГАХА, ОРООҺО ТАРЯА БҮРИ ЭЛБЭГЭЭР УРГУУЛАН АБАХА, БЭЛЭДХЭХЭ ТУХАЙ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

үзэгдөөгүй ехэ түсэб амжалтатайгаар дүүргээ. Россин Федерациин колхоз, совхозууд гүрэндөө 2 миллиард 216 пүүд таряа худалданхай.

Волгоградска, Саратовска, Оренбургска, Ростовско областьнуудай, Краснодарай ба Ставрополиин хизаарнуудай, Россин Федерациин түбэй районуудай колхозууд болон совхозууд ехэ һайн үрэ дүн туйлаба. РСФСР-эй олонхи областьнууд (ган гасуур болоһон газарнуудһаа бэшэниинь) таряа худалдаха түсэбөө дүүргээ.

Ерэхэ жэлдэ мүнөөнһөө бэлдэхэ, орооһо таряа, техническэ ургамал, мал ажалай ашаг шэмэ бүри ехээр абахын тула шухала бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй.

1962 ондо бэлэдхэгдэһэн дээрэ нэмэжэ худалдагдахаар 800—900 миллион пүүд таряатай болохо ёһотойбди. Гэхэтэй хамта, бүхы гүрэн соогоо орооһо таряа худалдан абаха хэрэгтэ республикануудай оруулха хубитань ямар байхаб? Багсаан абтаһан тоонуудые дурдахамни. Эдэ тоонуудые үшөө дахин тододхохо хэрэгтэй, гэбэшье республикануудай бодото арга боломжые зүбөөр харуулна гэжэ һананаб. 4.200—4.500 миллион пүүд таряанай тоодо республикануудай оруулха хубитань иимэ байха ёһотой гэбэл:

Россин Федераци —	2500—2600 миллион
Казахстан —	950 миллион—1 миллиард
Украина —	700—800 миллион
Молдави	35— 40 миллион
Белоруссе	25— 30 миллион пүүд

Ондоо республикануудые дурдабагүйб. Тиигэбэшье арга боломжодоо таарамаар хубитаяа тэдэнэй оруулха уялгатай байһаниинь элитэ.

Эдэ тоонуудые нэрлэн дурдахын урда тээ нилээд бодожо, тооложо үзэһэн, тиигээд лэ хүшэ хүртэхөөр гэжэ лаб этигэһэн байнаб. Дээрэ дурдаһан баримтануудтаа үшөө дахин тэхэрижэ, хэдэн үгөөр хэлэхэ һанаатайб. Мүнөө жэлдэ Россин Федераци дотор 2 миллиард 216 миллион пүүд таряан худалдан абтаа. Гэхэ зуура, Сибирь ба бусад хэдэн нютагууд 400 миллион пүүд таряа түсэбһөө багаар үгэһэн байна. Хэрбээ эдэ тоонуудые хамтадхабал, эгсэ 2 миллиард 600 миллион пүүд болохо байха. Мүнөө жэл Волго нютагай уларил имагта һайн байжа, юрынхиһөө һураггүй ехэ таряан абтаа ха юм гээд зарим нүхэд хэлэжэ магад. Волго нютагта нээрээшье ехэл һайн жэл болоо. Теэд зарим нютагуудта ургасын адли бэшэ байбашье һаань, бүхы Россин Федераци дотор оросһото, бобово ургамалнуудай тарилгын талмайн үргэдхэгдэһые хараада абалсан, 2500—2600 миллион пүүд таряа худалдан абахаар багсаажа болохо байна. Россин Федераци дотор 1963 ондо ургаса үгэхэ намарай тарилгын 4 миллион гектараар нэмэһыень, мүн шэнэ хахалагдаһан газар дээрэ хэгдэхэ хабарай тарилгаяа нилээд үргэдхэхэ арга боломжын бии байһые хараада абалсаха хэрэгтэй.

Мүн Казахстаниие абаад үзэел даа. Эндэ зундаа ган гасуур байгаа. Тэрээнһээ гадна, нэгэл ургамал ходо таригдадаг байһан ушар нүлөөлөө хаш (эндэхи совхозууд долоон жэлэй туршада шэниисын һүүлээр шэниисэ тарина). Энэ республика бага ургаса абажа, гүрэндөө миил 500 миллион пүүд таряа худалдаа. Иимэ тоо Казахстанда хадаа хүдэлмэреэ задагайруулһантай адли удхатай, тус республикын арга боломжодо яашье харюусахагүй байна. Казахстанай совхозууд, колхозууд гүрэндөө адагынь 950 миллион—1 миллиард пүүд таряа худалдаха аргатай.

Жэшээлэн хэлэбэл, совхозуудай гектар бүриһөө 8 центнер таряа тушаагаад байгаашье һаа—тиигэжэ яһала шадагдахаар,—гансахан Целинэ хизаар 800 миллион пүүд хүрэтэр таряа худалдажа болохо. Целиннэ хизаарһаа гадна, оросһо таряа ургуулдаг ондоошье районууд Казахстанда бии ха юм. Казахстан тушаа хэлэхэдээ, тарилга хэдэг мүнөөнэйнь талмайе хараада абанаб. Гэхэ зуура, энэ республика түсэбэй ёһоор жэл бүри тусхай хэмжээтэй шэнэ газар элдүүрилнэ бшуу. Жэшээлэн хэлэбэл, 1963 ондо ургаса үгэхэ миллион үлүүтэй гектар шэнэ газар хахалагдаа. Энэ хахалагдаһан шэнэ газарые арга боломжо дээрэнь баһал нэмээхэ хэрэгтэй болоно. Тобшолон хэлэбэл, республикын партийна организаци ЦК-гай мартын Пленумэй, зональна зүблөөнүүдэй шиидхэбэринүүдһээ зүб тобшололнуудые хээд, таряалан дээрэхи овсюг үбһэ үгы хэхын тула совхозуудай зүгһөө хэмжээ абаад, горох болон бусад һайн ургамалнуудые оролдосотойгоор тарижа ургуулаад байгаа һаань, Казахстан ерэхэ жэлдэ миллиард пүүд, бүришье ехэ хэмжээтэй худалдагдаха оросһо таряанай түлөө тэмсэжэ яһала шадаха.

Ямар аргаар оросһо таряа нэмээн абажа болохоб? ЦК-гай мартын Пленум дээрэ хэһэн элидхэл соо бодомжонууд дурдагдаһан байгаа. Тэдэниие мүнөө һануулха хүсэлтэйб.

1961 ондо орон дотор олон жэлэй ба нэгэ жэлэй үбһэ ногоогоор 36 миллион гектар, обёосоор—11 миллион, сэбэр паараар—16 миллион гектар газар эзэлэгдэнхэй байгаа. Тиин 63 миллион гектар гэхэ гү, али бүхы тарилгын газарай 29 процентнь ашаг багатайгаар, муугаар хэрэглэгдэдэг байба. Энэ жэлдэ олон жэлэй ногооной, паарай зарим хубиин орондо оросһото, техническэ ургамалнууд тариглаа. Тиигэбэшье 1962 ондо 28 миллион гектар газар үбһэ ногоогоор, 9 миллион гектар газар сэбэр паараар, бүхы дээрээ 37 миллион гектар газар эзэлэгдэһээр үлөө. Тарилмал ногооной зарим хубиие орхихо гээшэ ха, люцернэ, клевер гэхэ мэтэнүүд колхоз, совхозуудта хэрэгтэй байна. Тэдэниие шухала хэмжээн соонь үлөөгөөд, ургасыень дээшэлүүлхээр хэмжээ абаха шухала.

Энэ жэлдэ үбһэ ногоогоор, паараар эзэлэгдэһэн бусад бүхы газарые бүри зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй. Хэрбээ үбһэ ногоогоор, паараар эзэлэгдэдэг 20 миллион тухай гектар газарта оросһото ургамалнуудые тарижа, гектар бүриин 10 центнер ургаса абабал, 200 миллион центнер гэхэ гү, али 1 миллиард 200 миллион пүүд нэмэлтэ таряан абтаха болоно. Оройдоо 10 центнер ургасын абтаа һаа иимэ байха бшуу. Олонхи нютагуудта һураггүй ехэ ургаса абадаг ха юмбибди. Яаба хээбэшье, олохон колхоз, совхозууд гектар бүриин 12 центнерһээ дээшэ ургаса абадаг байна. 10 центнершье хуряагаад байбал, тэрэл хэлээшэ тоо хэмжээтэй оросһо таряагаа нэмэжэ абаха болонобди. Энэмнай хүн зоной һуурижаагүй шэнэ газар бэшэ байна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ газар таряа ургуулдаг болоһон, ажахы эрхилхын тула шухала бүхы юумэтэй колхозууд, совхозуудта байна бшуу.

Гэхэ зуура, үбһэ ногооноһоо, паарһаа сүлөөлэгдэһэн газарай бии байһаниинь гол зүйл болоногүй. Манайда ондоошье арга боломжонууд бии. Саашанхи арга боломжонуудые сэгнэхэдээ, газар таряалангай шанар һайжаруулха—севооборот эрхилхэ, пропашной ургамалнуудые дэлгэрүүлхэ, үтэгжүүлгэ ехээр гаргадаг болохо ябадал хараада абаха хэрэгтэй.

Техникын талаар мүнөө баһал һураггүй хүсэтэй болонхойбди. Хүдөө ажахые техникээр һайса хангахын тула гүрэнэй зүгһөө хэмжээнүүд абтана. Мүнөө байһан техникээршье һураггүй ехэ юумэ хэжэ болохо байна. Түрүү механизаторнууд мүнөөнэй техникэ хэрэглэн, ажалай эрхим жэшээ харуулаад, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ айхабтар ехэ арга боломжонуудые элирүүлээ. Эдэнэй дүй дүршэл хэрэглэбэл, мүнөөнэй техникээршье ехэ юумэ бүтээжэ болохо байна. Минии һанахада, энэмнай үйлэдбэриин управленинүүдэй гол шухала зорилгонуудайнь нэгэн болоно.

Партимнай хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулха зорилготой эмхидхэлэй шухала хэмжээнүүдые мүн абаһан байна. Үйлэдбэриин управленинүүд эмхидхэгдээд, колхозууд, совхозуудые урдынхиһаа һайнаар хүтэлбэрилдэг болоо гэлсэнэ. Промышленность, барилга болон хүдөө ажахые ударидадаг партийна хүтэлбэреэ һайжаруулха асуудал ЦК-гай болохоёо байһан Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэнь. Обкомууд үйлэдбэриин шэглэлтэй болохо байха. Гэхэ зуура, обкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд колхоз, совхозуудтай бүри нягта холбоотой болохоһоо гадна, мүн областьнуудтахи бүхы партийна организацинууд хүдөө ажахын асуудалнуудаар партиин гаргаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хандуулагдаха болоно. Эдэ бүхы арга боломжонуудые, суглараһан дүй дүршэлые, агрономуудые, зоотехнигүүд, инженернүүд мэтын кадрнуудай бии байһые хараада абабал, оросһо таряа, техническэ ургамалнууд болон мал ажалай ашаг шэмэ улам дээшэлүүлхэ зорилго шиидхэжэ шадаха байнабди.

Оросһо таряа худалдан абалгаяа 4200—4500 миллион пүүдтэ хүргэхэ гээшэ бэрхэтэйшэг зорилго. Тиимэһээ бүри мүнөөнһөө тэрээниие бэелүүлхын тула колхоз, совхоз бүхэндэ оролдолго гаргаха, үйлэдбэриин түсэбүүд дотороо хараалха хэрэгтэй. Намарай таряан таригдаа ха юм гэжэ зарим нэгэн хэлэжэ магад. Тиимэншье тиимэ. Зүгөөр хабарай ургамалнуудые, шэниисын, кукурузын, ешмээнэй, илангаяа горохой тарилга үргэдхэжэ шадагдаха байна бшуу. Горох гээшэмнай тон һайн, шэмэ ехэтэй ургамал ха юм. Энээнһээ эрхим зэргын оросһон, һайн һолоомон абтадаг. Горох—тэжээлэй, эдеэ хоолой ургамал болохо туладаа тон шухалада тоологдодог. Манайда горохой үрэһэнэй дуталдаа һаань, зарим районуудта ешмээнэй, хабарай бусад ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ арга бии.

Һайсахан хүдэлхэ гээшэ ямар ушар удхатайб? Карандаш гартаа бариад, тооложо үзэхын тэды бэшэ байна. Тоолон бодожо үзэнгүйгөөр бирагдахагүйнь элитэ. Тиигэбэшье зохихо хэмжээтэй оросһо таряа абахын түлөө тэмсэхээр хүнүүдэй, гүйсэдхэхэ зоной: совхозуудай агрономууд, зоотехнигүүд, директорнүүдэй дунда, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй дунда хүдэлмэри ябуулха, бригадирнуудые шэлэн томилхо, һургаха гээшэ гол шухала зорилго болоно.

Оросһо таряа бүри ехээр ургуулан абаха зорилгонуудые шиидхэхэтээ хамта, мал ажалай асуудалнуудта онсо анхарал хандуулдаг байха ёһотойбди. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, мал шахаха хэрэг тусхай томилогдоһон хүнүүдэй мэдэлдэ хододоо байхынь тула, тэдэл хүнүүд үбһэ тэжээлэй түлөө, мүн ямар мяха абахын түлөө харюусадаг байхынь тула комплексно бригаданууд дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ тон шухала. Үйлэдбэреэ тиимээр эмхидхээд байбал, газарнай үнэхөөрэө һайнаар ашаглагдадаг болохо, колхоз ба совхозууд бүри үндэр баян ургаса абаха, тиин хямда сэнтэй тэжээлээр хангагдаха болоно. Тиигээд лэ байбал, колхозууд, совхозуудай эрхим шанартай мяха, һү ехээр абадаг болохо, тэдэ продуктнуудай өөрынь үнэ һураггүй хямдарха байна. Мүнөө мал ажалайнгаа продуктнуудые гүрэндөө худалдаһаниинь колхозуудта ашагтай болонхой. Тэдэ ехэ олзо доход оруулжа, хубаагдахагүй жасануудаа улам арьбадхаха, колхозникуудай ажалай түлөөһэ ехээр үгэхэ болоно.

Бүхы республиканууд үрэ ехэтэй ургамалнуудые дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр, оросһо таряа болон бусад продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхые, мал ажалаа хүгжөөхын тула, партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдоһон хэмжээтэй мяха, һү абадаг болохын тула шухала эрхэ нүхэсэл хангаха ехэ арга боломжотой.

Гол түлэб оросһо таряан тухай хэлэбэб. Зүгөөр хартаабха, овощ, хлопок, саахарай свёкло, наран сэсэг, лён, улһа, тамхи, арадай ажахыда шухала бусад зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилэн абаха тухайда мартаха ёһогүйбди.

Дунда Азиин республиканууд оросһо таряа, мяха абахаһаа гадна, хлопок ургуулалгада шухала анхарал хандуулха ёһотой. Хлопок ургуулгань мүнөөдөө түсэбһөө үшөөл гээгдэнэ, энэ ушар ехэ сошордол гаргажа байна. Дунда Азиин олонхи республикануудта хлопогой тарилга—хүдөө ажахыдахи гол зүйлынь болоно. Энэ шиидхэхы һалбарида шухала хүсэн, зөөри зорюулагдаха ушартай.

Грузиин колхозууд, совхозууд оросһо таряа, мяха абалгада, илангаяа сай, алим жэмэс ехээр ургуулдаг болохо асуудалда анхаралаа онсолон хандуулха ёһотой.

Оросһо таряа, мүн бусад продуктнуудые ехээр абахын түлөө тэмсэлээ мүнөөнһөө эхилхэ хэрэгтэй гэжэ үшөө дахин хэлэхые хүсэнэб. Энэмнай ехэ саг хэрэглэдэг, ехэ хүдэлмэри болоно. Энэ хэрэгые түбхын түрүүндэ үйлэдбэриин управленинүүд эрхилхэ ёһотой. Тиимэһээ хүдэлмэрилэгшэдые һургаха, техникээ түгэс бэлэн болгохо, үйлэдбэри оньһожоруулдаг хамаг һайн юумэеэ үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Бүхы колхозууд, совхозуудта хэрэглэмээр һонирхолтой, аша үрэ ехэтэй олон юумэ манайда бии.

Тэргээ үбэл, шаргаяа зун бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ таряашад урдань хэлсэдэг һэн. Тэрэшэлэн бидэ мүнөө тэргээ заһаха, тайлбарилан хэлэбэл, ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуурииие намартаа, үбэлдөө бии болгохо, арга боломжонуудаа тооложо тодорхойлжо үзэхэ, хүнүүдээ—коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ эдэбхитэдые зүбөөр хубаарилха, тэдэнэй урда тодорхой зорилго табиха, оросһо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые ехээр абаха хэрэгтэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэ ёһотойбди.

Таанадтай зүбшэлсэхэеэ һанаһан һанал бодолнуудни иимэ байна. 1963 ондо 4200—4500 миллион пүүд таряа худалдажа абаха, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бүри ехээр абаха зорилго мүнөө табижа, шиидхэжэ шадаха байнабди.

Н. ХРУЩЕВ.

1962 оной ноябриин 10.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

1962 оной ноябриин 12-то нүхэр Н. С. Хрущевой хүтэлбэри доро СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани болобо. Энэ заседани дээрэ СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын 1963 оной түсэбэй проект тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ нүхэр В. Э. Дымшицэй элидхэл болон СССР-эй 1963 оной гүрэнэй бюджедэй проект тухай СССР-эй финансуудай министр нүхэр В. Ф. Гарбузовай элидхэл хэгдэбэ.

Дурсагдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэр, министрнүүд болон СССР-эй түбэй зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаба.

СССР-эй арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэ тухай КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүд арадай ажахын хүгжэлтын түсэб болон гүрэнэй бюджедэй проектнүүд соо эли тодоор харуулагдана.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын 1963 оной түсэбэй болон СССР-эй гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые баталба.

1962 оной арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада IV-дэхи кварталайнгаа түсэбые заатагүй дүүргэхын тулада зохихо хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, совнархозуудта, министерствэнүүдтэ болон зургаануудта дурадхагдаба.

Энээнтэй хамта капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөрние гүйсэд һайнаар хэрэглэхэ, предприятинуудые ашаглалгада оруулха болзорыень түргэдхэхэ, мүнгэн зөөреэ болон материалнуудаа нэгэ доро олон барилганuудта тараажархидаг мүнөө хүрэтэрөө бии байһан ябадалые усадхаха, барилгын өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха болон шанарыень һайжаруулха, ажахы доторой арга боломжые гүйсэд хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые түргэн дээшэлүүлхэ, шэнэ техникые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, технологиие нарижуулан һайжаруулха, гарза багатай, шанар һайнтай продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, арадай ажахын, хүн зоной эрилтын ёһоор продукциингаа шанарые дээшэлүүлхэ, олон янзаар, һайнаар гаргаха ябадалда союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, совнархозуудай, гүрэнэй комитедүүдэй, министерствэнүүдэй болон зургаануудай анхаралые хандуулна.

СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын 1963 оной түсэбэй болон СССР-эй гүрэнэй бюджедэй проектнүүд СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаха.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной ноябриин 14.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ УГТУУЛ…

Һаяхан ПВЗ-гэй кузнечнэ цехэй мастер Григорий Субботиной бригада коммунис ажал… зэргэдэ хүртэһэн юм. Нүхэр Субботиной бригада үйлэдбэриингөө бүхы арга боломжо хэр… оролдоно. Зураг дээрэ: Г. Субботиной бригада ажалдаа гарахын урда тэ…

С. БАЛДУЕВАЙ ф…

ТРАКТОР, МАШИНАНУУДАЙ ЗАҺАБАРИЛГА IV КВАРТАЛДА ДҮҮРЭХЭ

ТҮНХЭН. (**Телефоноор абтаба).** Үргэн ехэ таряалан дээгүүрнай бүри хабар эртэ байхаһаа хойшо эхилһэн баян ургасын түлөө тэмсэлэй эршэтэ халуун ажалай охин замхажа, нэгэ бага ан бун гэбэ гээшэбди.

Теэд арбай таряагаа амбаарта оруулаад, һолоомо, зелёнко, үбһэ тэжээлээ хуу хуряажа, хэрэгтэй газартань зөөжэ абаад байбашье, механизаторнуудай һанаагаа заашье амарнагүй. Мүнөө бүхы машина, техникээ һайнаар заһабарилжа, ерэхэ жэлэйнгээ тарилга, ургаса хуряалгада эрхимээр бэлдэхэ гээшэмнай баһал нилээд харюусалгатай ажал болоно бшуу.

Тиимэһээ манай колхозой механизаторнууд таряалан дээрэхи хүдэлмэриин дүүрэмсээр бүхы трактор, комбайн, машинануудаа отделени бүхэнэйнгөө мастерскойдо суглуулжа, тооһо шоройһоонь сэбэрлээд, аршажа, угаажа, зохидоор табяа һэн. Мүн нэгэшье үдэрөөр хожомдонгүй машина, техникээ заһажа эхилээ. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ түрүүн тракторнуудаа заһабарилжа дүүргэһэн хойноо, бүри хабар тээшэ анзаһа, борной, сеялкэ, культиваторнуудаа заһадаг байгаабди. Харин комбайнуудаа оройдоол зундаа, ургаса хуряалгын эхилтэр шахуу заһабарилжа, арайхан гэжэ дүүргэгшэ һэмди. Мүнөө трактор, комбайн болон бусад машина, зэмсэгүүдые эхинһээнь эсэстэнь хүрэтэр зэргэ заһабарилха гэжэ шиидээбди.

Ноябриин 10-най мэдээгээр элдэб түхэлэй 10 трактор, 6 комбайн, 15 сеялкэ, тракторай 25 плуг, 8 культиватор бэлэн болгогдожо, заһабариһаа гаргагдаа. Запасной деталь, часть болон элдэб хэрэгсэлэй хүсэд дүүрэн байгаа һаань, бүришье олон трактор, комбайн заһажа гаргаха һэмди. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ бүхы трактор, комбайн, газар элдүүрилхэ прицепной машина, зэмсэгүүдые энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда заһабарилжа сүм дүүргэхэ, тарилгадаа хүсэд бэлэн болгохо зорилготойбди.

Заһабари… дэлмэри … түрүү, узло… гаар хэгдэнэ. Отделени… мүн механизаторнуудай … социалис мүрысөөн эм… дэнхэй, тэрэнэйнь дүн … гэлжэ гаргагдажа … Мүрысөөнэй һүүлшын … ёһоор Еловско отделени… ханизаторнууд (бригад… И. Г. Томилов) түрүү… хы прицепной машина… гүүдээ заһабарилжа … Эндэ заһабарилга д… дэлжэ байгшадай дун… хозой эгээл үнинэй ме… тор нүхэр Сороковико… шалгаржа, бүтээсэ ех… ажаллана. Нүхэр Соро… байгша ондо хуушана… версал» тракторта х… колхоз соогоо эгээл е… лай бүтээсэ туйлаа… иигээд заһабарилгын … дэ энэ эрхим түрүү н… гөө 30 жэл соо механиз… хүдэлһэн ажалайнь … ойе тэмдэглэхэмнай.

Тэрэшэлэн бэрхэ ме… торнууд Б. А. Домы… Сороковиков, К. И. … болон бусад заһабари… рэ баһал магтаалтай… дэлнэ.

А. Бог…

Түнхэнэй ай…

«Сибиряк» колхозой …

инженер-ме…

Түрүүшын хэшээл үнгэрөө

Манай Суулгын совхоздо (Мухар-Шэбэр) механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалай хэшээл захалаа. Совхоздо эмхидхэгдэһэн һуралсалай 6 кружогто 130 хүн һурана. Тиигэжэ 100 тракторист, 30 комбайнернуудые һургахабди.

Энээниие бэелүүлээд байхадаа хабарай тарилга, таряа хуряалгын үедэ бүхы комбайн, тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ аргатай болохобди. Һаяхан парткомой, профкомой заседани дээрэ механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалай директор, һуралсалай талые даагша, кружогые хүтэлбэрилхэ хүнүүд баталагдаа. Директороор үнинэй механизатор, мүнөө совхозой директор Л. Ц. Цыренов, завучаар главна инженер нүхэр Убашеев баталагдаа.

Һайндэрэй урдахана кружогуудта эмхидхэлэй түрүүшын хэшээлнүүд үнгэргэгдөө.

Механизаторай мэргэжэлтэй болохо дуратайшуул тон олон. Жэшээнь, Гашейн бригадын хонишон Ц. Борисов, хүдэлмэришэд Калашников, В. Юдин гэгшэд трактористын мэргэжэлдэ һурахань. Республикын суута кукурузашан Д. Жанаев трактор жолоодожо һурахамни гэжэ мэдүүлээд, мүнөө хэшээлдэ ябана.

В. Фокин,

совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

Түрүү һуурая алданагүй

Оролдосо үүсхэлтэйгээр ажаллажа байһан Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхюзой Хуторой фермын һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо социалис мүрысөөндэ эрхимлэһээр. Үнгэрһэн 10 һарын туршада эндэхид үнеэн бүриһөө 1700 гаран литр һү һаагаа. Эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө тэдэнэр колхозойнгоо правлени, парторганизациин дамжуулгын Улаан тугые абаад, бүхөөр барижа ябана.

Тус фермын ажалай эмхидхэл тон һайн. Хүн бүхэн зохихо байра байдалаар хангагданхай. Тиихэдэ олон жэл удаагаар хүдэлжэ, ажалдаа шадамар бэрхэ болоошод олон. Эдэнэр гансаха… дынгөө урдахиие хар… ябадаггүй, бусад нүх… һалалсадаг заншалтай… нэрэй нэгэн Людми… новна Унагаева болон… жэлэй эхинһээ хойшо… бүриһөө 2100 литр һү… юм. Зарим үнеэдһээн… төө 10—12 литр һүн га…

Һү һаалгаар абаһ… гаяа болзорһоонь ур… гэхын түлөө эршэ… тэмсэжэ байгаашад—… кова, В. Шангина, Е. … гэгшэд мүн лэ магту… дэнэр арбан һарын … үнеэн бүриһөө 1800 гар… һү һааба.

В. Жи…

1964 оной даабаряар…

Хандагайн леспромхозой модошод бүгэдэ арадай һайндэр—ноябриин 7-ниие ажалай һайн бэлэгтэйгээр угтаба. Хориин аймаг дотороо түрүү һууриде гараһан тус леспромхозойхид бүхы предприятияараа коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Эндэхи модошод энэ жэлэй арба һарын түсэбые 135 процент дүүргэнхэй. Леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Наринай модо бэлэдхэлэй пунктынхид (начальнигынь Н. С. Бояк) түрүүлбэ. Арба һарынгаа түсэбые 143 процент дүүргэһэн энэ пунктда коммунис ажалай алдар соло олгогдоо. Пунктын хүдэлмэришэн бүхэн нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

Һайндэрэй ойртохо бүри социалис мүрысөөнэй эршэ шангадан, ажалдаа шалгарагшадай тоо олошороо. Леспромхозой 233 түрүүшүүлдэ, комплексно 17 бригадада, мастерска 3 участок, модо бэлэдхэлэй нэгэ пунктда коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Леспромхозой бүхы хүдэлмэришэдэй эршэтэй һайнаар ажаллаһанай, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоһоной ашаар амжалта туйлагдаа. Ямаршье мэргэжэлтэй, ямаршье ажал дүүргэгшэд бултадаа һайнаар… лахые хүсэнэ. Жэ… модо шэрэдэг авто… жолоошод арба һары… сэбые 121 процент, … щигууд 120 процент, … рөөдэгшэд 157 проце… гэһэн.

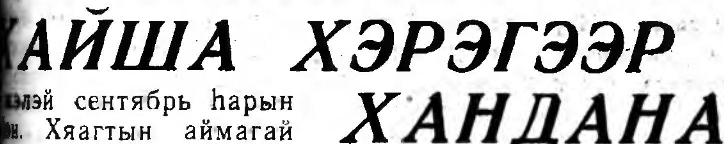
Наринай модо б… пунктын крановщик Д… заров арба һарынга… риие 172 процент … Энэ турша соо тэрэ … бометр модо ашаһ… Крановщик Василий … нормоёо 122 процент … хэй. Автомашина жоло… дой дундаһаа Евгени… Владимир Гнеушев … тээсэ ехэтэй ажалаар… гарна.

Ажалдаа коммун… хандадаг Андрей Хо… модо шэрэхэ зуураа … холо үлүүлэн дүүрг… нөө 1964 оной түсэб… лажа байна. Мото… Иван Кузько, Никол… хайлов мүн лэ 1964 … бөөр ажаллана.

Леспромхозой ху… шэдэй замай залуу… жо, нэрээ суурхуул… һан түрүүшүүл Хо… Кузько, Михайлов, … Базаров болон бусад … хахад багта долоон … түсэбые тус бүрилө… байһанаа мэдүүлнэ.

В. …

Москвагай область. Мытищиин машина бүтээдэг заводой коллектив Асуанай хаалта барилгын захилнуудые дүүргэжэ байна. Һаяын үдэрнүүдтэ бетон зөөдэг 14 автомашинануудые ОАР-та эльгээхэнь. Зураг дээрэ: ОАР-та эльгээгдэхэеэ байһан бетон зөөдэг автомашинанууд.
ТАСС-ай фотохронико.

ХАЙША ХЭРЭГЭЭР ХАНДАНА

…элэй сентябрь һарын …н. Хяагтын аймагай …тосхоной нэгэ гудам…ажа ябатарнь үхибүү…лдаха абяан дуулда…үүлинуудта һуралса… эхилээд, үхибүүд хэ…ээ забһарта газаа га…амарай халуун наран…ажа байна ха» гэжэ … ябатараа һургуу…заа хүрэжэ ерэшэбэб. …эй хүхюу баяртайгаар … байхые харшын заб…хэл жүтөөрхэнги ха…һан хоёр багашаг … дүтэлхэдэм, иимэ …он боложо байба:

…н шэнгеэр һургуули… һуража, наадажа …аа, ямар һайхан һэм. …элэ. Үшөө хэды үдэр …юм бибди даа, мэдэ…үй.

… хөөрэлдөө дуулан гэ…эл гайхаад хоёр хү…хандабаб.

…нар һургуулида һу…гүт?

…дэ?

…ажа байһан классы…жархёо. Тиимэһээ …бди.

…й хэлэһэн үгэнүүдэй …өөр ойлгохо хүсэ…р нютагай сомоной …оробоб. Үнэн дээрээ …р болоһон байшаба. …үргуулиин ород клас…шад үсөөн гээд, тэ…аха гэһэн захиралта … Соведэй гүйсэдхэхэ … арадай гэгээрэлэй …эн байба. Тиигээд …ажа байһан үхибүү…салай жэлэй эхил…оо һургуулинуудта … тухай хэншье һанаа…гүй бшуу. Имагтал … боложо, һуралсалай …хэдэ хэдэн үхибүүд … ороогүй үлэшоо.

…һурагшад тухайдаа …өөр һуутарнай, нэгэ …аг хүн орожо ерэбэ. … нөөхи һургуулиин … байгааша хоёр хү…эн…эйнь эсэгэ—Фе…льев болобо. Тэрэ … иигэжэ хөөрэбэ:

…өөрөө Эсэгэ ороноо …н дайнай инвалид …хи һургуулидамнай …ассай хаагдаһанһаа … хоёр хүбүүдни һур…бангүй. АймОНО-е …хэр Николаев үхибүүдыем интернат һургуулида оруулхаб гэһэн аад, мүнөөшье болотор абяагүй. Ондоо тээшэ үхибүүдээ абаашажа һургаха аргамни үгы юм.

Һургуулинуудта хэшээлэй эхилһээр хэдэн хоногой үнгэрөөд байхада, эндэ гансашье Федор Васильевай үхибүүд һургуулида оронгүй үлэшоо бэшэ, баһал нүхэр Итыгыловэй үхибүүд тиимэ байдалда орошоһон байба. Тэрэл шалтагаанһаа тус тосхондо ажаһуудаг Дубровский гэгшэ ондоо тээшээ нүүжэ ошоо һэн.

Тэрэ гэһээр хэдэн хоногой үнгэрөөд байхада, нүхэр Николаевай кабинедтэ орожо, гэрэнтэй Алтайн һургуулиин ород класс тухай хөөрэлдөө бэлэйбди.

— Хаагдаха ёһоороо хаагдаа. Комплектнэ бэшэ классые бариха ёһогүйбди,—гэжэ нүхэр Николаев харюусаба.

—Теэд тэрэ тосхондо 60—70 километрһээ дүтэ һургуули үгы ха юм. Нэгэ класс үлөөжэ болохогүй байгаа юм гү?

—Үгы, үгы. Гүрэнэй мүнгэ арьбалха ёһотойбди. Тэрэнии таанар мэдэхэ хүнүүд гүт? Васильев, Итыгыловэй үхибүүд һургуулида ябажа захалаа. Юрэнхыдөө һургуулида ябадаггүй нэгэшье үхибүүн манай аймагта байхагүй,—гэжэ мандаа шангараа.

Нүхэр Николаевай тэрэ мэдүүлгээр һанаагаа амараад, Хяагтаһаа бусаа бэлэйбди. Теэд мүнөө мэдэн гэхэдэмнай, тиимэшье бэшэ байшаба.

Нүхэр Итытыловэй хоёр үхибүүн аяар Шэтын областиин Красночикойско районой һургуулида һурахаар эльгээгдэнхэй. Нүхэр Итыгыловэй үхибүүдээ һургахын тула оролдожо байдагыень һайшааха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, үхибүүдээ һургаха дурагүй заримашуул аймагтамнай бии гээшэ.

Жэшээлхэдэ, Хяагтын совхозой Дурёной отделениин тоогые даагша, коммунист Николай Краснояров 13-тай Володя хүбүүгээ һургуулида ябуулхаяа яг таһа арсаад, мүнөө тэрэнь һурангүй ябана. Аймаг соо гансашье Красноярова Володя һургуулида ябангүй үлэшоо бэшэ, хэдэн үхибүүд һургуулида хабаадуулагдаагүй.

Ц. Субанов.

Түрэл орон доторнай

ХҮДӨӨГЭЙ ГЭРНҮҮДТЭ ХЭРЭГЛЭГДЭХЭ МЕБЕЛЬ

МОСКВА. (ТАСС). Хүдөөгэй гэрнүүдтэ хэрэглэгдэхэ мебель РСФСР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин предприятинуудта бүри олоор бүтээгдэдэг боложо байна. Жэлэй түрүүшын хахадта түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 10,5 процентээр олон иимэ мебель бүтээгдээ.

Хүдөө нютагуудта хэрэгтэй болохо мебель саашадаа бүри олоор гаргаха, шанарыень һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалые Роспотребсоюзай правлени зүбшэн хэлсээ.

Мебель бүри олоор гаргаха талаар бии байһан арга боломжые эд хэрэглэгшэдэй коопераци үшөөл дутамагаар хэрэглэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Мебель, илангаяа жиирэй мебельнүүдые бүри олоор гаргаха, шанарыень һайжаруулха гэжэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин предприятинуудта дурадхагдаа.

КОЛХОЗУУДАЙ 90 ПРОЦЕНТНЬ ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСӨӨР ХАНГАГДАНА

РИГА. (ТАСС). Латвиин 75 колхоздо энэ жэлдэ трансформаторна түхеэрэлгэнүүд бии болоо. Мүнөө бүхы совхозууд болон «Латвсельхозтехникын» отделенинүүдһээ гадна, колхозуудай 90 процентнь электрын элшэ хүсэ хэрэглэдэг болоо. Колхоз бүхэндэ дунда зэргээр 15 гаран электромотор хүдэлнэ.

Хүдөө ажахые электрын элшэ хүсөөр иимэ түргэнөөр хангалга республикын хүдөө ажахын артельнүүдэй үлдэгшэ 10 процентыень бүри ерэхэ жэлдэ гүрэнэй электростанцинуудһаа элшэ хүсөөр хангаха арга олгоно.

АГНУУРИ ЭХИЛБЭ

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). Хизаар дотор агнуури эхилээ. Шалгалта хэжэ үзэхэдэ, Приморско хизаарай ой тайганууд соогуур хэрмэн болон һолонгонууд нилээд олон болоо гэжэ элирһэн байна. Ондатра агналга эртэшэг эхилжэ, ангуушад нэгэ һарын турша соо 20 мянган иимэ ангуудые алаһан байна. Агнууриин шэнэ районуудта енот, һолонго, норко гэхэ зэргын ангуудые агналга амжалтатайгаар хэгдэжэ байнхай. Удахагүй ангуушад булга анха түрүүнээ барижа эхилхэнь.

«ВЕЕР» ГЭЖЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ ЭКРАНДА ХАРУУЛАГДАХАНЬ

МОСКВА. (ТАСС). Үнеэ һаадаг «Веер» гэжэ түхеэрэлгэтэй танилсахые хүдөөгэй олон механизаторнууд хүсэнэ. Энэ түхеэрэлгые «Джанашарский» гэжэ совхозой инженернүүд Н. Ратуш, А. Выдрин гэгшэд ухаалан зохёогоо юм. Теэд энэ совхоз тон холо—Казахстанай Алма-Атын областьдо оршодог юм. Тиимэһээ «Россельхозтехникын» техническэ информациин бюро шэнэ түхеэрэлгын хүдэлмэриие пленко дээрэ буулгажа абаа. «Веер» гэжэ фильм «Сельхозтехникын» отделенинүүдтэ хүдөөгэй механизаторнуудта харуулагдаха байна.

Үнеэ һаадаг «Карусель» гэжэ түхэлэй түхеэрэлгэнүүд тухай, Кубаниин түрүү механизаторнуудай хүдэлмэри тухай богонихон фильмнүүд буулган гаргагдаһан байна.

Холбоогоо улам бэхижүүлэн...

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй үхибүүд—Худагын һургуулиин һурагшад түрэл артельдаа шадал зэргээрээ туһа хүргэдэг заншалтай юм. Хүдөө ажахын хүдэлмэриин халуун хаһа соогуур 5—8 классудай шабинар 10 мянгаад хониной нооһо хайшалаа, ажалай тоосоондо ороһон мал ажалай бригадануудта үбһэ, зелёнко сабшажа, бууса шадараа зөөхэ хэрэгтэнь хамһалсаа. Һуралсалайнь хажуугаар ажалда дурэтэй болгохо, ниитэдэ туһатай хүдэлмэри хүүлхэ гэһэн парти, правительствын заабариие дүүрэн бэелүүлхэ гэжэ һургуулишье, колхозшье оролдоно.

Нёдондо жэл энэ колхоз найман жэлэй һургуулиин шэнэ байшан хүүгэдтээ бэлэглээ юм. Мүнөө жэл хамтынгаа суглаанай тогтоолоор һургуулидаа ашаанай нэгэ автомашина үгөө.

Д. Цыремпилов.

ЗОНОЙ ЭРИЛТЭДЭ—ХАЛУУН АНХАРАЛ

(Уншагшадай бэшэгүүдые шэнжэлэн)

Соёл культурын, худалдаа наймаанай талаар хүн зоной эрилтые заримдаа дүүргэдэггүй ушар манай уншагшадые, хүдөө бэшэгшэдые голхороохонь буруу бэшэ.

«Дээдэ Тори тосхондо сентябриин 5-һаа, киномеханигай амаралтада гараһанһаа хойшо, кино харуулхаяа болишонхой. Хүдэлмэришэн хүнэй амаралтада гарахада хэжэ байһан ажалынь зогсошохо гэжэ яадаг юм? Орондонь ондоо хүниие табидаг ушартай юм бэшэ гү?—гэжэ хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Гомбоцонов** асуудал табина. Энээндэ харюу үгэхэдөө, Зэдын аймагай культурын таһагайхид: «Киномеханик үгы» гээд, амараар гаралсабабди гэһэн һанаатай.

**

Мухар-Шэбэрэй аймагһаа Нарһата нютагай **бүлэг эд хэрэглэгшэд** тэндэхи магазинай наймаалагша Юндэнэй Нимажаб гэдэг эхэнэрэй ажалдаа харюусалгагүй, арад зондоо хүндэгүй болоһон тухай Мархайн аша Тархайн нэрээр адреслан, манда бэшэнэ. Үргэн хэрэглэлэй эд бараан: тамхи, зуруул, саахар, конфетэ, бүд гэхэ мэтэ юундэ дуталданаб гэхэдэ, тэрэ эхэнэр тунтагаянтага гэдэг, хүн шэнгеэр ушараа хэлэдэггүй. Тогтоогдомол сагта магазинаа нээдэггүй. «Эрдэм» совхозой центр ошобоб гэжэ худалаар хэлээд, хото городоор зайгуултадаг хүн юм. Үбгэд хүгшэдые, үхибүүдые хайшан гэжэл гэнэдхээхэ, зэд садынь үлүүбшэлэн эдихэмняаб гэжэ хэнтэглэжэ, хомхойржо байдаг убайгүй энэ наймаашанай нилээхэн мүнгэ үбэршэлһэниинь һаяхан шалгалтаар элирүүлэгдээ гэжэ дуулдадаг. Жэгжэдэй Бальжима болон бусад нүхэдһөө мүнгэ абажа, үрээ түлэһэн һурагтай. Совет худалдаа наймаанай ёһо гурим бүдүүлигээр эбдэдэг Юндоновае Түгнын рабкоопой хүтэлбэрилэгшэд хэды болотор үмэгшэлхэ юм?—гэжэ пайщигууд зүб асуудал табина.

**

Урдань бэеэ даанги колхоз байһан аад, мүнөө томодхогдоһон артелиин гү, али совхозой комплексно бригада, отделениин түб болоһон тосхонуудта соёл гэгээрэлэй, илангаяа клубай хүдэлмэри урданайхиһаа һуларшоо гэһэн гомдолтой бэшэгүүд ородог. Иимэ удхатай нэгэ бэшэг Хяагтын «Пограничный» совхозой 4-дэхи фермын хүдэлмэришэн нүхэр **Цыденовһээ** ерээ. «Гурбан жэлэй саада тээ баригдаһан олон таһагтай, киногой будкатай һайн клубнай мүнөө ходо суургатай, сонхонуудын тэһэрэнхэй, газаагаа нэгэшье хахалдаһан түлеэгүй—хүхэ зүхэ юумэ байдаг. Энэ гуламтаяа һэргээхэ тушаа совхозой партком, рабочком ямаршье хэмжээ абадаггүйнь ехэл гайхалтай» гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

**

Республикымнай аймагуудай түб ба тосхонуудай хоорондо, ниислэл хотодо ябадаг автобусуудай жолоошодой зүгһөө рейсдэ гараха саг болзороо баримталдаггүй, аян замда ябагшадые һайнаар хангахын тулада оролдодоггүй тухай мүн лэ олон гомдол ородог байна. Жэшээлхэдэ, ниислэл Улаан-Үдэ хотоһоо шэлэй завод тээшэ ошодог № 26 автобус зарим сагта оройдоо ябахаяа болишодог, тэрэнһээ боложо ажалшад хүдэлмэриһөө хожомдохо баатай болодог гэжэ № 1 больницын врач нүхэр **Намжилцыренов** бэшэнэ.

Хүн зоной үдэр үдэрэй шухала эрилтэнүүдые анхархагүй эдэ мэтэ ябадал болюулхын тулада тусхайта эмхи зургаанууд зохистой хэмжээ абаха уялгатай гэжэ газетын редакци уншагшадай һануулгые дабтан дурадхана.

Урматай, баяртайбди

Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэһэн Россин Федерациин ажалшадые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалба. Россин Федераци Эхэ орондоо хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ таряа тушааһан байна. Энээндэ бидэнэр ехэ баяртайбди. Юуб гэхэдэ, энэ илалтада манайшье республикын, манай колхозойшье гэшүүдэй хубита бии ха юм.

Колхознай энэ жэлдэ баян ургаса абажа, гүрэндөө 8500 центнер таряа тушаажа, гектар бүридэ 2,2 центнер хүртэхөөр үрэһэ хаажа абаад, 4 мянга гаран центнер таряа колхозникуудтаа худалдаха, ниитын малай тэжээлдэ гаргашалха аргатай.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, колхознай энэ жэлдэ шэниисэ тарилгые 810 гектараар үргэдхэһэн байгаа. Хойто жэлдэ шэниисэ 2 мянган гектарта хүргэгдэхэ гү, али 1961 онойхиһоо 2 дахин ехэ болгогдохо.

Тэжээлэй үнэтэ ургамал кукуруза 905 гектарта таригдажа, 4300 тонно силос дарагдажа абтаа.

Манай огородшод энэ жэлдэ урдынхидаал адли һайн ургаса ургуулаа. 33,5 гектар овощой га бүриһөө дунда зэргээр 204 центнер ургаса хуряагаа. Республика дотороо суурхаһан огородшон Цыренжап Пурбуевагай звено овощ абаха түсэбөө 214 процент дүүргэээ. **Энэ звено** гектарай 307 центнер **үгэрсэ** ургуулһан байха юм.

Колхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ һолоомоёо суглуулжа, малай фермэдэ тэрэнээ зөөжэ **байнхай. Энэ** үбэлэй туршада **колхоздомнай** трактористнуудые, жолоошодые, машинаар үнеэ һааха хүнүүдые һургаха курс эмхидхэгдээ.

Парти, **правительствынгаа** анхарал оролдолгодо урмашан, колхозоймнай гэшүүд малайнгаа үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, ерэхэ жэлэй тарилгада эрхимээр бэлдэхэнь дамжаггүй.

В. ДОРЖИЕВ,
Сэлэнгын «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Холисоогой хиидээгүй байхада хобдогуудай хармаан зузаарна“

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья манай газетын байгша оной сентябриин 28-най 230-дахи номерто толилогдоһон байгаа. Тэрээн соо Буряадай совнархозой путёвкоор Улаан-Үдэһээ ондоо газарта ошожо хүдэлхэ ёһотой залуу инженернүүд Б. И. Андросюк, С. А. Тимин гэгшэд «Забайкалтрансстрой» трестын 834-дэхи барилгын-монтажна поездо, трестын дарга Бугай гэгшын дали доро хороод, мастернуудаар ажаллаха зууртаа, «холисоогой» 656 түхэриг эдиһэн байна. Урдань түрмэдэ һууһан Исаков, Черноярова, тиихэдэ шулуун барилга хэдэг бусад хүдэлмэришэдтэ мүн лэ хуули бусаар мүнгэн түлэгдэдэг байгаа гэжэ хэлэгдэһэн юм.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй шалгалтын комиссиин элирүүлһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн зүйлнүүд баримтатай байба гэжэ һаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой секретарь нүхэр Антонова манай редакцида мэдээсэбэ.

Гүрэнэй зөөриие эзэн бусаар гаргашалһанай түлөө «Забайкалтрансстрой» трестын хүдэлмэришэдэй таһагай начальник Золомухинһаа 200 түхэригэй, 834-дэхи барилгын монтажна поездын ахалагша бухгалтер Соловьевһоо 70 түхэригэй, мүн начальник Бугайһаа 300 түхэригэй яла нэхэгдэбэ.

Буряадай хүдөө ажахын техникумэй эдэ гурбан һурагшад таряа хуряалга дээрэ Баргажанай аймагай Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта эрхим һайнаар хүдэлжэ, партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) Н. Крашенинин. В. Зарубин, Н. Саганов.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМЫН ИЛАН МАНДАХЫН ТҮЛӨӨ, ПРОЛЕТАРСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ТҮЛӨӨ

„Үнэн“ газетын редакциин статья

… арадай-революционно …гай «Үнэн» газетэ «Пар… III Пленумэй дайшалхы … — пролетарска интернационализмын гол ёһонуудай … гэһэн редакциингаа статья һаяхан хэблэбэ. Энэ статьянь …гоно.

*

…мда эсэргүү, феода… 1921 оной револю… хойшо үнгэрһэн дүшэ … турша соо Монголой …изм-ленинизмые хү…одог Монголой арадай… партиин ударидалга … түүхэтэ илалтануудые … болон дотоодын … хатуу шанга тэм… пролетариадай диктату… орон мүн бологшо … Союзай аха дүүгэй … Монголой ажалшад эр… национальна бэеэ даан… аршалан хамгаалаа, …италис үеые алад га…һаа социализмда … замаар ябаа.

… социально-экономи… ехэ шэнэдхэхы хуби… бэелүүлһэнэй, өөрынгөө … байгуулжа хүг… хүдөө ажахые со…… шэнэдхэн бай… болбосоролой рево…һэнэй ашаар Монго… Республика аграрно-ин…гүрэн болоо, социалис… харилсаанууд бүхы экономико доторынь хүсэд илаа, хүниие хүнэй дарладаг үндэһэ һуури хэтэ мүнхэдөө усадхагдаа.

Манай орон хүтжэлтынгөө шэнэ үедэ — социализм байгуулгын шиидхэхы үедэ ороо гэжэ МНРП-гэй XIV съезд заагаа һэн. Тус съезд арадай ажахые болон соёлые хүгжөөлгын гурбадахи табанжэлэй түсэб баталан абаа. Энэ түсэб социализм хүсэд байгуулгын программын шухалын шухала хубинь мүн болоно.

Экономическа болон соёлой байгуулалтын тон ехэ зорилгонууд партиин хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы ажал ябуулга саашадань һайжаруулхые, ажалша ниитын политическэ ушар ёһо мэдэхэ ябадал бүри ехээр дээшэлүүлхые, **зохёон байгуулха эдэбхиень улам дэлгэрүүлхые**, партиин политика бэелүүлхын түлөө тэмсэл дотор тэдэнэй нэгэдэмэл хүсэл бодолтой, нарин шанга заршамтай, эмхитэй байхые эринэ.

Ажахын байгуулалтые, илангаяа хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг эрид шууд һайжаруулха, партиин эмхидхэлэй, суртал бодолой хүдэлмэриие шэнээр дээшэлүүлхэ, бата нэгэдэлтэй болгохо гэжэ энэ жэлэй январьда болоһон МНРП-гэй Центральна Комитедэй хоёрдохи пленум партийна организацинуудһаа эриһэн байгаа.

Партиин XIV съездын, ЦК-гай II пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө манай партиин, ороной ажалшадай бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргажа байхадань, Политбюрогой гэшүүн, партиин Центральна Комитедэй секретарь байһан Д. Тумур-Очир хэдэ хэдэн гол политическэ асуудалнуудаар партиин генеральна шугамһаа хэтэржэ, марксизмда харша, националис удхатай өөрынгөө шугам ябуулха гэжэ һэдээ. Бодото дээрэ партиин нэгэдэлые һандаргалгада зорюулагдаһан Д. Тумур-Очирой партида харша ябуулгань 1962 оной сентябриин 10-да болоһон партиин Центральна Комитедэй III пленум дээрэ хүсэд элирүүлэгдэһэн юм.

Орон дотор, парти дотор нүхэр Х. Чойбалсанда һүгэдэн шүтэдэг байһан ябадалые марксизм-ленинизмдэ, манай ниитын байгуулалтада харша үзэгдэл мүн болоно гэжэ Монголой арадай-революционно партиин эрид шууд буруушааһаниинь, нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалай бии болголгые хэтэдээ үгы хэхын тулада, иимэ ябадалай хойшолонгые усадхаха талаар эрид хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэниинь, бэелүүлжэ байһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр манай партиин, монгол арадай демократическа гүрэнэй үндэһэ табигшадай нэгэн, арадуудай интернациональна хани барисаанай түлөө халуунаар тэмсэһэн, монгол арадай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө, манай орон дотор социализмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ үтэһэн хүн мүн болохо нүхэр Чойбалсанай айхабтар ехэ революционно аша габьяае манай парти мартадаггүй, хэзээшье мартахагүй.

Тиихэдэ Д. Тумур-Очир нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэлгын хойшолонгуудта эсэргүү тэмсэлые өөрынгөө хорото зорилгоор ашаглаха гэжэ һэдээ. Тэрэнэй зорилго юун байгааб гэхэдэ, Х. Чойбалсанай гаргаһан зарим тэды ехэ алдуунуудые, илангаяа 1937—1938 онуудай үедэ гаргаһан алдуунуудыень партиин буруушааһан баримтые ашаглажа, энэ асуудал хэтэрүүлэн хөөргэжэ, бүхы революционно ажал ябуулгыень бузарлаха, тиигэжэ нүхэр Чойбалсантай хамта хүдэлмэрилһэн, хуушан үеын кадрнуудые партиин хүтэлбэриһөө ямаршье аргаар зайсуулха гэһэн зорилготой байгаа.

Өөрынгөө хорото муухай зорилго бэелүүлхын тулада нүхэр Д. Тумур-Очир нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалда эсэргүү тэмсэл хүсэд эршэмтэй бэшээр ябуулагдаһан хэбэртэйгээр баталан хэлэдэг, түб газарташье, нютаг нютагуудташье болоһон суглаан гү, али зүблөөн бүхэн нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ тухай асуудалда гол түлэб зорюулагдаха һэн гэжэ оролдодог байгаа.

Х. Чойбалсанда һүгэдэн шүтэһэнэй хойшолонгууд тухай асуудалые суртал бодолой хүдэлмэрилэгшэдэй болохоёо байгаа республиканска зүблөөнэй хэлсэхэ зүйлэй гол асуудал болгон табижа, энэ зүблөөе партиин ЦК-да, тэрэнэй хүтэлбэридэ эсэргүү хардалга гүрдэлгын газар болгохо гэжэ бодоһон байгаа.

Д. Тумур-Очир нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэлгэдэ эсэргүү «гансахан» тэмсэлшэб гэжэ өөрыгөө хуурмагаар харуулжа, урдань хэһээгдэһэн хүнүүдэй түрэлнүүдэй болон дүтынхидэй уйдхар гашуудалые ехээр хүндөөдэг, тиигэжэ олониитын дунда муу һанал түрүүлхэ, партиин политикада болон партийна хүтэлбэридэ һэжэг һанаха, этигэхэгүй ябадал бии болгохо гэжэ һэдэдэг байгаа.

Д. Тумур-Очирой ябуулга партийна организацинууд болон ажалшадые ажахын байгуулалтын бодото зорилгонуудһаа һамааруулан, суртал бодолой хүдэлмэриие ороной политическэ, ажахын ажабайдалһаа таһалдуулан, партиин хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулаа.

Нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэлгын хойшолонгуудта эсэргүү тэмсэһэн хэбэртэй боложо, партийна хүтэлбэридэ Д. Тумур-Очирой халдан ороһон ябадал демократическа централизмые болон ажалай заршамые бэхижүүлгэдэ эсэргүүсэдэг жэжэ буржуазно-анархис этэгээдүүдэй хэдэ хэдэн газарта һэргэлгэдэнь туһалһан, элдэб түрэлэй зайгуулнуудые, хүнэй хүзүүн дээрэ хүлбэрэгшэдые урмашуулһан байха юм.

Партиин үүргые багадхажа, арадай засагай үедэ монгол арадай түйлаһан амжалтанууд болон илалтануудые доошонь болгожо, МНР-эй ажалшадай революционно түйлалтануудта Д. Тумур-Очирой этигэдэггүй байһаниие партиин ЦК-гай III пленум эрид шангаар шүүмжэлээ һэн.

Д. Тумур-Очирой марксисбэшэ, нигилис ёһоной үзэлынь хэлэһэн олон үгэнүүд соонь харуулагдана. Хэлэһэн үгэнүүд соогоо манай ороной хүгжэлтын онсо илгаануудые тоонгүйгөөр, манай хүдэлмэридэхи гансал муу талануудые болон алдуунуудые зорюута ехээр харуулжа, монгол арадай ябаһан түүхэтэ замые муу талаһаань харуулдаг, МНР-эй партиие, хүдэлмэришэн ангиие хардадаг гүрдэдэг байгаа.

МНРП-гэй түүхын институтдай директор байхадаа, партиин түүхын учебник зохёохо хүдэлмэридөө марксизмда харша өөрынгөө бодолоор хандадаг байгаа.

Д. Тумур-Очир болон тус институтдай тэрэниие дэмжэдэг бүлэг хүнүүд партиин түүхэ зохёохо үедөө партиин түүхын гол асуудалнуудые, нэн түрүүндэ Октябриин революциин сүлөөрэлтын агууехэ үзэл сурталые, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые даган абаһан парти мүн болохо МНРП-гэй бии болоһон, хүгжэһэн тухай асуудалнуудые буруушааха гэжэ һэдэһэн байха.

Партийна ямаршье даруу зангүй болоод, Д. Тумур-Очир гансал тэрэнэй хүтэлбэрилхы партийна хүдэлмэридэ орохотой хамта Монголой арадай-революционно парти марксистско-ленинскэ удхатай болоһон хэбэртэй һанал бодол тараах гэжэ һэдээ.

Партиин болон гүрэнэй үндэһэ табигша Д. Сухэ-Баторай үүргые доошолуулха, тэрэнэй соратник Х. Чойбалсанай бүхы ажал ябуулгые түүхэ доторһоо зуража хаяха гэжэ һэдээд, Д. Тумур-Очир болон тэрэниие дэмжэжэ байһан үсөөхэн тоото этэгээдүүд партиин генеральна шугамда эсэргүүсэдэг националистнуудые, оппортунистнуудые магтадаг, гэйхамшагта политическэ ажал ябуулагшад гэжэ тоолодог байгаа.

Д. Тумур-Очир национализмын үзэгдэлтэй тэмсэл хээгүй байхаһаа байтагай, националис этэгээдүүдые эдэбхитэйгээр дэмжэжэ, бодото дээрэ тэдэнэрэй толгойлогшонь болоо гэжэ III пленум тодорхой баримтануудай үндэһөөр элирүүлэн харуулаа.

Национализмые буруушааха, ажалшадые интернациональна удхатайгаар хүмүүжүүлгые шангадхаха тушаа партиин ЦК-гай урдань абтаһан хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые шэнээр хаража үзэхэ гү, али болюулха гэжэ тэрэ сэхэ оролдодог байба.

Д. Тумур-Очир Монголой түүхэ дотор Чингисхаанай үүргые дээгүүр харуулха, үлүүсэ һайшааха, тэрэнэй хархис үүргые багадхаха, зорюута тодо бэшэ болгохо гэһэн националис эрмэлзэлгые дэмжэдэг байгаа. Чингисхаанай түрэһэнһөө хойшо 800 жэлые баяр ёһололоор тэмдэглэхэ гэжэ шуналтайгаар оролдоо.

Нэгэдэмэл монгол гүрэниие байгуулгын эхин үедэ Чингисхаан бутаран таһарһан монгол яһатаниие нэгэдүүлхые оролдожо, һайн үүргэ дүүргэһэниинь мэдээжэ. Зүгөөр тэрэнэй саашанхи бүхы ажал ябуулгань тон хархис удхатай, бусадай оронуудые булимтаран эзэмдэхэ, боолшологдоһон оронуудай арадуу-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Хилын саанаһаа

Анвар Сададай мэдүүлгэ

КАИР, ноябриин 12. (ТАСС). «ОАР Йемен хоёрой харилсан хамгаалалсаха тухай зүбшэл баталһанаймнай зорилго юуб гэхэдэ, хоёр орон сэрэгэй талаар харилсан туһалалсаха, сэрэгэй ябуулгые хүтэлбэрилхэ хамтын командовани байгуулха гэһэн байна», —гэжэ ОАР-ай президентствын соведэй гэшүүн Анвар Садат Санын радиогой корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Урдань байһан имамые хамгаалнабди гэһэн шалтаг бэряад, Саудовска арави Йемендэ эсэргүү добтолгоёо үргэлжэлһөөр гэжэ Садат хэлэнэ. Тиибэшье Йеменэй арабуудай республикын бүхы газарай Йеменэй шэнэ правительствын хиналта доро байһаниинь мэдээжэ ха юм. Харилсан хамгаалалсаха зорилготойгоор баталагдаһан зүбшэлэй ёһоор, алишье гүрэндэнь добтолго болоо һаа, хяа бута сохюулха байха.

ЙАР тушаа Англи ямар хараа бодол баримталнаб гэһэн Санын радиогой корреспондентын асуудалда харюусаха зуураа, Англи «билдагууша, худал хуурмаг» ябадал гаргана гэжэ Садат хэлэбэ. Тиибэшье яаха аргагүй ЙАР-ые бодото гүрэн гэжэ мэдэрхэ ёһотой болохо.

Мүнөө үедэ Саудовска аравиин Джизан, Наджран районуудта болон Бейхан эмирадай хилэ дээрэ хариин сэрэгүүд олоороо сугларжа байна.

Иемен сохилто үгэхөөр бэлэн байна

КАИР, ноябриин 12. (ТАСС). Каирай газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, хэрбээ Саудовска болон Иорданска самолёдуудай манай газар дээгүүр ниидээ һаань, эрид хэмжээ абахабди гэжэ Йеменэй вице-президент Бейдани мэдүүлбэ.

Бейда городто болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, тэрэ Англиин баримталдаг хараа бодолые эрид шүүмжэлбэ. Бидэнэр эбтэй амгалан харилсаатай байха гэжэ үнинэй оролдодогбди, тиибэшье Англи хани ёһоор һарбайһан гарымнай бараагүй, харин хорото хэлсээгээр харюусаа. Манай арад өөрынгөө эрхэ сүлөөе хамгаалхаар шиидэнги байһа гэжэ Англиин засагаархид ойлгохо ёһотой,—гэжэ Бейдани хэлэбэ.

Баһа дахин ядерна тэһэрэлгэ

ЛОНДОН, ноябриин 12. (ТАСС). Англи ядерна түхеэрэлгые баһа газар доро туршаха һанаатай байна. Оборонын министр Торникрофт общинануудай палатада энээн тухай мүнөөдэр соносхобо.

Дж. НЕРУ: Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн политика баримталнабди

ЛОНДОН, ноябриин 12. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру Делидэ болоһон ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ: «орон доторхи зарим этэгээдүүд мүнөө тохёолдоод байһан байдалые һамбаашалжа, бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй гэһэн Индиин политикада сохилто хэхые хүсэнэ.

Мүнөө Индидэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүүгээр энэ политикаяа баримталха хэрэгтэй болоод байна,—гэжэ Неру хэлэбэ.—Мүнөө бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй политикаһаа арсаха болоо һаа, өөрыгөө һуларуулжа, нэрэ түрэеэ гутааһан хэрэг болохо».

Кеннеди зүблөө хэхэнь

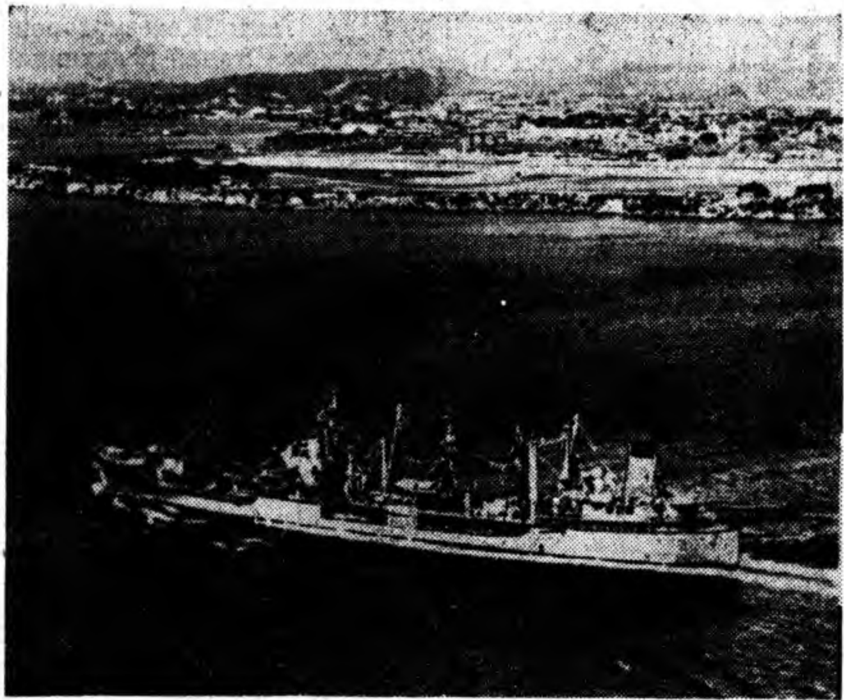
НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 10. (ТАСС). Мүнөөдэр 11 часта (Москвагай сагаар 19 часта) Карибска далай шадарай шанга байдал тушаа асуудалаар президент Кеннеди зүблөө хэхэнь. ООН-до байдаг США-гай түлөөлэгшэ Стивенсоной, Куба тушаа политикые эрхилдэг комитедэй түрүүлэгшэ Макклойн, Холбоото Штадуудай делегациин гэшүүн Чарльз Иотсын элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэхэ. Ассошиейтед пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, эндэ тараһан һураг суугаар багсаахада: «мүнөө Советскэ Союзай ракетэнүүдэй бултыень гү, али бултыень шахуу Кубаһаа абаашаһан хадань, ракетэнүүд бэшэ үлөөгүй гү гэжэ шалгахын тулада Кубада инспекци хэхэмнай гэжэ Холбоото Штадуудай оролдоһоной хэрэг бии гү?» гэһэн асуудал шиидхэхэ зорилготой».

«Соведэй Кубадахи ракетнэ баазануудые гү, али урдань бэлдэгдэһэн талмайнуудые хари хүнүүд хаража шалгаха ёһотой гэһэн эрилтэһээ Холбоото Штадууд арсаха ёһотой гэжэ олонхи делегадууд багсаана» гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ ООН-ой штаб-квартираһаа мэдээсэнэ.

Хүшэр хүндэ хуби заяан

АФИНЫ, ноябриин 12. (ТАСС). Олзо бэдэржэ Баруун Германи ошоһон 10 мянган залуу грегүүдэй хүшэр хүндэ байдал тухай Грециин газетэнүүд мэдээсэлнүүдые үргэлжэ гаргажа байна.

Тэдэнэр эгээ бага хүлһэ салин абадаг, яаха аргагүй муу байрада байдаг. Баруун Германиин баяшуулай зэрлиг муухай дура зоргоороо болоһон аяг аашаһаань тэдэниие хэншье хамгаалдаггүй. Грециин газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, залуу грегүүд хари гүрэндэ байгаад, тэндэхи хэлэ мэдэхэгүй, ном бэшэгтэ һураха аргагүй тула мүнөөхил үзэг бэшэг мэдэхэгүй хэбээрээл байһандаа тэдэнэр ехэтэ муудана. Баруун Германида байһан залуу грегүүдэй «абарин зан» муудажа байна, тэндэхи ажабайдалай журамай нүлөөндэ орожо, тэдэнэй дунда гэмтэ ябадал хэхэ ушар олошороо гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

Гуантанамо — Кубын газар дээрэ байһан США-гай уһан сэрэгэй бааза. Америкын танкер Гуантанамода ошожо ябана.

ДПА—ТАСС-ай фото.

ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭД МЭДЭЭСЭНЭ

Эрхирэгэйхидэй эдэбхи

Загарайн аймагай Таһархай, Нарин Шэбэр нютагуудта ажаһуудаг Эрхирэгэй совхозой ажалшад ерэхэ жэлэй хэблэл захилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсанад. Илангаяа нүхэд Бальчиндоржиев, Батуева, Будаева, Ганжурова, Тубчинов болон бусад түбэй болон республикынгаа газетэ, журналнуудые жэлэй хугасаа соо абажа байхаар захяа.

Тэрэшэлэн үндэр наһатай үбгэд хүгшэд: Эрдынеева, Цырендоржиева, Бадмаев болон Очиров гэгшэд мүн лэ хэблэл захиһан байна.

Ц. Цыремпилова.

Хэблэл эдэбхитэйгээр захинад

Сэлэнгын аймагай Гильбэрын хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэд—конторые даагша Е. Д. Ганжурова, почтальонууд В. А. Токарева, Ш. Б. Раднаев гэгшэд 1963 оной хэблэлдэ захил абхуулха талаар уншагшадай дунда ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа юм.

Жэшээлхэдэ, эндэхи «Коммунизм» колхозой гэшүүд 2167 түхэригэй элдэб газетэ, журналнуудые захиһан байна. Тэдэнэй тоодо колхозой эрхим һаалишан Г. И. Жаркова, тракторист С. А. Кузьмин, хонишон Д. Г. Норбоев болон колхознигууд Л. Х. Балданов, П. Э. Цыренжапов гэгшэд газетэ, журналнуудые олон хэһэгээр захиһан байна.

Колхозой 300-аад үрхэтэ айлһаа газетэ, журнал захингүй үлэһэн бүлэ гэжэ үгы. Тэдэнэй олонхинь «Байгал» журнал захиба.

Ц. Бабушеев.

Дунда Худандахи дутагдалнууд тухай

Эндэхи найман жэлэй һургуулида 1962—63 оной һуралсалай жэлдэ халуун үндатай буфет нээхэ гэлсэһээр хоёр һара үнгэржэ байна. Теэд хэлсээ хэһэн Чисаанын совхозой, мүн тус һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд мүнөө болотороо юушье бүтээгээгүй.

**

Тосхоноймнай улад зон яһала олон юм. Тэдэнэй эд бараанай болон эдеэ хоолой хэрэглэмжые гансахан магазин хангадаг. Тиимэһээ эндэнь тэнгэриин үдэр бүхэндэ хүн зон дүүрэн, түрисэлдөөн, ута гэгшын оошор таһардаггүй тула олоной үнэтэ сагые барадаг байна. Иимэ байдалые усадхахын тулада тосхондо киоскшье һаань нээгээ һаа, һайн һэн гэжэ һанагдана.

Чисаанын совхозой түб манай тосхонһоо хорёод модоной зайда оршодог. Тэндэ нөөсэлгын касса, хэлхеэ холбооной таһаг, коммутатор байдаг. Эндэхид мүнгөө нөөсэлхэ, перевод хэхэ, мүн телеграмма сохихо болоходоо тиишэ зорюута зорихо баатай болодог.

Эдэ мэтэ дутагдалнуудые усадхахаар саг тулаа гэжэ һананабди.

Ц. Ванчикова.

Хэжэнгэ.

Ноябриин 1-нэй үдэр. Үглөөнэй 10 сагта. Хорин аймагай хоёр дабхар Культурын бай[...]
хаа хаанаһаа механизаторнууд сугларжа ургасын һайндэрые үнгэргэбэ. Байгша ондо хори[...]
мянган центнер таряа гүрэндөө тушааха гэһэн социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Үдэш[...]
турын байшангай уран һайханай самодеятельностиинхид зүжэг наада харуулжа, сугларагша[...]
нирхуулба. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэд Халбаев, Доржиев, Абламский гэгшэд хүгжэм наада[...]

С. БАЛДУЕВАЙ [...]

ХУУШАНАЙ ПАМЯТНИГУУДЫ[...] ТҮХЭЛ СООНЬ ҺЭРГЭЭН БОДХОО[...]

Хуушанай архитектурна памятнигуудые маяг түхэл соонь һэргээн заһабарилхада хэды хүндэ байдаг бэ гэжэ хүн бүхэн һайн мэдэнэ ёһотой. Энэ хадаа бодото архитектурын, искусствын бэшэшье һалбаринуудта хабаатай памятнигуудые түрүүшын түхэл соо, бишыханшье ондоо болгонгүй һэргээхэ зорилготой бшуу. Тиимын тула энэмнай тон шухала удха шанартай.

Энээн тухай манай республикын түүхэ болон хизаар ороноо шэнжэлдэг М. Н. Хангаловай нэрэмжэтэ музейн, мүн Культурын министерствын ударидагшадта һануулжархихоор болоо. Юундэб гэхэдэ, һэргээн бодхоолгын шухала асуудалда эдэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд оройдоошье анхаралаа табинагүй.

Манай республика дотор урданай олон шухала памятнигууд үлэнхэй. Тэрэ тоодо декабристнар—К. П. Торсоной, аха дүү Бестужевтанай дүтын нүхэр байһан Сэлэнгын хүпеэс М. М. Старцевай гэр оролсоно. Энэнь сэлэнгээрхинэй өөрынгөө хотые мүрэнэй баруун бэеһээ зүүн тээнь — Тоёон нугада зөөлгэхэ тухай дээдэ зургааһаа зүбшөөл абаад байхада, 1841 ондо Николай Бестужевай хабаадалгатайгаар, тэрэнэй заабаряар баригдаһан юм.

Арад зоной дунда «декабристнар Бестужевтанай гэр» гэжэ алдаршаад, Эрхүү ба Шэтэдэ, мүн Яхадташье мэдээжэ болонхой. Энэ гэр удаан саг соо байһанһаа, мүн Сэлэнгын аймпотребсоюзай болон Буркоопсоюзай зүгһөө (1930 онһоо хойшо) хайша хэрэгээр хандаһанһаань уламжалан үмхиржэ хуушаршоо һэн.

Манай республикын Культурын министерство 1958 ондо «декабристнар Бестужевтанай гэрые мэдэлдээ абажа, хүгжэмэй һургуули болгоо бэлэй.

1960 ондо тэрэ гэрые һэргээн заһабарилхын тула 130 мянган түхэриг (хуушанай мүнгөөр) һомологдожо, аяар холын Вятка нютагһаа ерэһэн һэргээн заһабарилагша В. В. Мисюль гэгшэдэ энэ шухала хэрэг даалгагдаа һэн. Теэд хэһэн ажалынь һаяар тушаагдан абтахаар хүлеэгдэнэ. Зүгөөр 19-дэхи зуун жэлэй үеын түүхэтэ памятник ямар түхэлтэйгөөр манай урда харагдахаяа байнаб гэһэн асуудал гарана. Үндэр наһатай нютагаархинай харахада, һэргээгдэһэнэй һүүлдэ тэрэ гэр танигдахаар бэшэ болошоо. Ханыень шара тэрлигэй, үүдэнүүдыень хадагай үнгөөр юундэшьеб шэрдэжэрхёо. Мүн газаа талынь зурагууд дабирхайдал үнгөөр будагдаа. Бусадшье олон хазагайралга үзэгдэнэ. Тиигэһэн дээрэһээнь, түүхын удха шанартай Бестужевтанай гэр урдынгаа түхэл шэнжые гээжэрхёо гэхэдэ алдуу болохогүй.

Культурын министерствын, музейн ударидагшадай шалгадаггүй дээрэһээ, тэрэ Мисюль зоргоороо боложо, мүнөө манай республикын ниислэлдэхи Одигитриевскэ һүмые баһал дуран соогоо һэргээн «заһабарилжа» байна.

Одигитрий хадаа архитектурна талаараа һонирхолтой барилга юм. Энээн соо түүхэ болон хизаар ороноо ш[...]дэг М. Н. Хангаловай [...] нэгэ таһаг байдаг.

«Юундэ энэ һүмые [...] ондоо шэрээр ([...] шэрдэгдээб?—гэжэ а[...] «Холоһоо харахада [...] шугамайнь, дүбэгэр бо[...] хогор газарнуудайнь [...] хын тулада тиигдэ[...] Мисюль убайгүйгөөр [...] сана.

Урданай Одигитри[...] саб сагаан саһан шэ[...] лоһоо харагдагша б[...] рин мүнөө ресторвато[...] лэй «ашаар» үнгэ зү[...] билжа, танигдахаар б[...] лошоо.

Угһаа уг дамжажа [...] хүрэһэн, эртэ урда са[...] мятнигуудые дура зо[...] хубилгаха ябадалда [...] биха шухала.

Тэрэшэлэн зарим а[...] та баһал түүхын удха[...] тай памятнигууд оло[...] тын адагта Буряадай [...] этнограф, Бүхэроссии[...] фическа бүлгэмэй [...] Я. С. Смолевой гэр б[...] тада, Баргажанда, [...] Сэлэнгэдэ мүн лэ ар[...] на памятнигууд олон[...] Тэдэнэй ехэнхинь за[...] һэргээлгэдэ оруулагд[...] лоо.

Энэ хэрэгые Миск[...] хүнүүдтэ бэшэ, 'хар[...] зүбөөр, уран бэрхээр[...] дэг мэргэжэлтэндэ [...] хэрэгтэй гэжэ һанаг[...]

С. И. Гл[...]

СССР-эй Нау[...] академиин Геогр[...] бүлгэмэй Бу[...] филиалай [...]

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМЫН ИЛАН МАНДАХЫН ТҮЛӨӨ, ПРОЛЕТАРСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ТҮЛӨӨ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

дые олоорнь хюдаха, тэдэнэрэй байгуулһан материальна, соёл болбосоролой, үнэтэ зүйлнүүдые һандаргаха гэһэн зорилготой байгаа бшуу.

Чингисхаанай тонолгын дайнууд Монголой өөрынь үйлэдбэриин хүсэнүүдые уналда оруулаа, монгол арадые хэмжээгүй ехэ зоболондо хүргөө юм. Чингисхаанай ажал ябуулгын хархис удхые арсаха гү, али багадхаха гээшэ бодото дээрэ гол партийна хараа шугамһаа хазагайрһан, национализмые урмашуулһан ябадал мүн.

Буржуазна национализмын гол эринь арадуудай интернациональна хани барисаанда эсэргүү, коммунис, хүдэлмэришэдэй партинуудай нэгэдэлдэ, нягта жагсаалда эсэргүүгээр хододоо зорюулагдадаг байгаа зорюулагданашье. Тиимэһээ Д. Тумур-Очирой националис добтолго, манай революциин түйлалтануудта, илалтануудта тэрэнэй этигэлгүйгөөр хандадаг ябадалынь монгол болон совет арадуудай аха дүүтэй хани барисаанай, манай орондо агууехэ Советскэ Союзай саг үргэлжэ хүргэдэг байһан, хүргэжэшье байһан бүхы талын туһаламжын бодото интернационалистическэ удхатай, һайн һайхан байһанда һэжэглэхэ ябадалда зорюулагдаһыень ойлгожо ядахаар бэшэ.

Д. Тумур-Очирой партида харша үзэлэй болон ябуулгын эшэ үндэһэн юуб гэхэдэ, бидэндэ харша империализмын сурталаар гадаадаһаа дэмжэгдэдэг, марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда харша буржуазна национализм болоно.

Партида харша ябуулга хэхэдээ Д. Тумур-Очир манай интеллигенциин дунда дэмжэгдэхэб гэжэ һанаа. Зүгөөр тиигэжэ ехээр эндүүрбэ. Пролетарска интернационализмын гол ёһодо хизааргүй үнэн сэхэ байдаг, өөһэдынгөө хүсые, эрдэмые социализмын илаха хэрэгтэ зорюулдаг манай үргэн ниитэ арадай интеллигенциин өөрынтөө түрэл партида хододоо үнэн сэхэ байгаа, тэрэнэйнтээ политикые дэмжэдэг байгаа, дэмжэнэ, мүн саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр дэмжэхэ байха.

Хуурмагаар һаймһаран шашаха дуратай аад, бодото хэрэг дээрэ арадай урдахи уялгаяа мартадаг, ажабайдалһаа найдабаритүйгөөр таһаран һалаһан миил зарим политическэ тогтууригүй этэгээдүүд марксизм-ленинизмдэ эсэргүү Д. Тумур-Очирой үзэлдэ һаналаа нэгэдэдэг, партида харша ябуулгыень дэмжэдэг байба. Партиин түүхын институдай хүдэлмэрилэгшэд байһан Ш. Бат-Очир, Д. Доржсурун, Ж. Тумурбатор, С. Авирмид, гүрэнэй университедэй багша байһан Д. Юмжав болон зарим хүнүүд эдэ үсөөхэн тоото урбагшадай дунда байба.

Д. Тумур-Очир партида харша ябуулгынгаа хажуугаар муу зантай, һайзагайрдаг, ехэрхэдэг, бүдүүлит зантай байгаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Доохонуур хэтэрхы ехэ хоро хэдэг, тойроод байгаашадтаа бултандань һэжэглэдэг, этигэдэггүй, хэниешье хардаха гүрдэхөөр, муушалхаар бэлэн байдаг хүн, өөрынгөө үгэһөө бэлэхэнээр арсажархидаг, хоёр нюурта, зэмэеэ бусадта тоходог хүн мүн болохо Тумур-Очирой нюур шарайнь пленум дээрэ ЦК-гай гэшүүдэй хэлэһэн үгэнүүд дотор бүрин хүсэдөөр элирүүлэгдээ. Үһөөрхүү, хоро һанадаг энэ хүн бэеыень ямарааршье шүүмжэлһэн хүн бүхэниие мүрдэдэг байгаа.

ЦК-гай зарим гэшүүд, Политбюротой гэшүүд, илангаяа нүхэр Цеденбал Д. Тумур-Очирто тэрэнэй тэсэшэгүй дутуу дунданнуудые, ехэ алдуунуудые, тэрэнэй зохидгүй үзэлые тон һүүлэй үе хүрэтэр тэсэмгэйгээр, эрид шуудаар заажа хэлэдэг, алдуунуудаа заһаха гэжэ эридэг, тэрээндэ шухала туһаламжа хүргэхэ гэжэ али аргаар оролдодог һэн.

Өөрынгөө дутуу дунданнуудые усадхахаб, партиин найдабариие харюулхын тулада бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргахаб гэжэ 1962 оной январьда болоһон ЦК-гай хоёрдохи пленум дээрэ Д. Тумур-Очир үгэеэ үгэһэн байгаа. Зүгөөр хоёрдохи пленумэй һүүлээр үнгэрһэн үе соо Д. Тумур-Очир өөрынгөө дутуу дунданнуудые зайсуулхаһаа байтагай, тэдэнээ улам ехээр гүнзэгырүүлжэ, партиин нэгэдэлые һандаргалтада зорюулагдаһан ябуулга хэбэ.

Партийна болон гүрэнэй хүтэлбэриие булимтаран эзэлхэ гэһэн зорилготой Д. Тумур-Очирой хорото муухай ябуулгань пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ, арадай гадаадын, мүн дотоодын дайсадта эсэргүү тэмсэл дотор олон жэлдэ хатуужаһан партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилхы кадрнуудые толгой тоолон гаргажа хаяха, партиин ЦК-гай интернационалистска хүтэлбэриие националистска хүтэлбэреэр һэлгэхэ гэжэ байһаниень пленум харуулаа.

МНРП-гэй ЦК-гай III пленум Тумур-Очирой партида харша ябуулгые үндэһөөрнь элирүүлэн сохижо, партиин нэгэдэлдэ хоротой энэ ябуулгые эрид шууд буруушаажа, Тумур-Очирые Политбюротой гэшүүдэй болон МНРП-гэй ЦК-гай составһаа гаргаа, ЦК-гай секретариин тушаалһаа гаргаа.

**

Манай партиин ЦК-гай III пленум манай партиин марксис хатуужалые, партиин зэргэнүүдэй бата бэхи нэгэдэлые харуулаа.

Тиихэтэй нэгэн хамта пленум партийна ажабайдалай ленинскэ гуримые, манай партиин бүхы ажал ябуулгадахи хүтэлбэриин гол ёһые хэлбэришэгүйгөөр сахижа байһаниие харуулаа.

Партийна организацинууд партийна болон гүрэнэй заршамые бүри ехээр бэхижүүлхэ, манай урагшаа дабшалгада туһалдаг принципиальна шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлхэ, партиин гэшүүдтэй, бүхы ажалшадай зохёон байгуулха эдэбхиие, үүсхэлые эсэшэ сусашагүйтөөр дээшэлүүлхэ, сургал бодолой, эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, энэ хүдэлмэриин аша туһатай байха ябадалые түйлаха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриие эсэшэ сусашагүйгөөр шантадхаха ёһотой.

Нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалай хойшолонгуудта эсэргүү тэмсэл дэлгэрүүлгын туг доро Д. Тумур-Очир парти дотор марксизмда харша националистическэ үзэл али бүхы аргаар һэргээхэ гэжэ һэдээ. Тумур-Очирой партида харша ябуулгые ЦК-гай пленумэй элирүүлэн сохижо, үндэһөөрнь һалгааһан ябадал хадаа партиин гэшүүдэй дунда буржуазна национализмын үзэл бодол тарааха гэһэн аюулта һэдэлгые илаһан партиин үзэл бодолой илалта, пролетарска интернационализмын гол ёһодо МНРП-гэй үнэн сэхэ байһаниие харуулһан шэнэ гэршэ мүн.

Социалис оронуудай хани барисаае һандаргахын тулада национализмые өөрынгөө суртал бодолой зэбсэг болгон империалистнуудай ашаглажа байһан мүнөө үедэ национализмын үзэгдэлдэ эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэхэ, ажалшадые пролетарска интернационализмын үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ гээшэ тусгаар удха шанартай болоно.

Коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөнүүдэй 1957 оной Декларацида, 1960 оной Мэдүүлгэдэ үнэн сэхэ байдаг МНРП хадаа монгол болон совет арадуудай заншалта эбдэршэгүй хани барисаае саашадаа бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн толгойлогшо мүн болохо алдарта КПСС-тэй холбоо барисаагаа хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлхэ, аха дүү социалис оронуудай арадуудтай, тэдэнэй толгойлогшо болохо марксистско-ленинскэ коммунистическэ ба хүдэлмэришэдэй партинуудтай интернациональна хани барисаае бүри ехээр бэхижүүлхэ гээшые өөрынгөө интернациональна уялга гэжэ тоолоно.

Национализмын болон шовинизмын али бүхы үзэгдэлдэ эсэргүү, социалистическэ патриотизмые пролетарска интернационализмда зүришэлдүүлгэдэ эсэргүү, национальна онсо илгаануудые үлүүсэ гаргаха гэхэ мэтэдэ эсэргүү хайрагамгүй тэмсэхыень партиин гэшүүн бүхэниие парти уряална.

«Арадуудай интернациональна хани барисаае бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ гээшэ бодото шухала зүйл гэжэ тоолохо, өөрынтөө һалбари дээрэ бодото ябуулгаараа ажалшадай хани барисаае, эбтэй харилсаае, социалистическэ лагериин арадуудай бата нэгэдэлые, нягта жагсаалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха... Энэ нангин хани барисаанда болон нэгэдэлдэ хохидол үзүүлжэ шадамаар бүхы зүйлэй үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэхэ» гэжэ МНР-эй эрхэтэн бүхэнэй уялга тухай манай конституциин заабариие бүхы партийна, гүрэнэй болон ниитын организацинууд, партиин гэшүүд хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ уялгатай.

Өөрынгөө эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, манай кадрнуудай политическэ хатуужалда, тэдэнэй ажал хэрэгэй шадабариие һайжаруулгада үдэр бүхэнэй анхарал табиха гэжэ III пленум партийна организацинуудһаа эриһэн байна.

МНРП-гэй гэшүүд болон гэшүүдэй кандидадууд, манай ороной ажалшад Д. Тумур-Очирой партида харша ябуулгые нэгэн һаналтайгаар буруушаажа, пленумэй шиидхэбэриие халуунаар һайшаажа, хүсэд дэмжэжэ, түрэл партияа тойрон бүри нягтаар жагсаһаниинь, тэрэнэйнгээ политикые хэрэг дээрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байһаниинь партиин ЦК-гай III пленумэй дүнгүүдые партийна организацинуудта мүнөө зүбшэн хэлсэлгэ, тэрэнэй [...] риие ажалшадай дунд[...] лан ойлгуулга харуула[...]

Манай ороной ажаба[...] һалбаринуудта партиин [...] хы, залан ударидахы [...] ришэгүйгөөр дээшэлүү[...] шадые интернациональ[...] гөөр хүмүүжүүлгэдэ зо[...] МНРП-гэй ЦК-гай III пл[...] шалхы шиидхэбэри па[...] гэшүүдые, манай хүдэл[...] гиие, хүдөө ажахын н[...] гэшүүдые, арадай ин[...] манай орон дотор со[...] гуулжа дүүргэхын тү[...] шэнэ баатаршалгада зо[...]

Ноябриин 1-эй «П[...]

ЗАҺАБА[...]

Манай газетын окт[...] най номерой 4-дэхи [...] «Лорд Расселай мэдү[...] ТАСС-ай мэдээсэл соо [...] һан байгаа. Энэ мэдээ[...] абзацай дороһоо 6-да[...] иигээд заһажа уншах[...] «Оршон байдалай угаа [...] шанга болоод байһан [...] да тэрэ угаа ехэ тэ[...] баринги байгаа, намда[...] бэшэг соо үгэһэн найр[...] наар баримтална». Алд[...] хүнүүдтэ хэмжээн абт[...]

Редакторай орло[...] М. Н. НИ[...]

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной ноябриин 14.

Манай адрес, телефону[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 2[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактор[...] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и п[...] —24-74, сельского хозяйства и советского строительст[...] промышленности, транспорта, информации—35-14, [...] литературы и искусства—34-05, писем и рабселькор[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтер[...] Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.

Н00606. Зак. № 5[...]